

WANHA TUOMAS

2020

VANHAN RAUTALAMMIN KORHOSTEN SUKUSEURA RY | 28. VUOSIKERTA

Kansikuvat:

Anna Lyydia Björn kihlakuvassaan vuonna 1900; Ikkuna, Iiris Haltimo; Pihlaja, Iiris Haltimo

Kuvan muokkaus:

Minja Revonkorpi

Julkaisija:

Vanhan Rautalammin Korhosten sukuseura ry

Toimitus:

Päätoimittaja Kristiina Hurmerinta
toimitussihteeri Markku Savolainen
Taitto ja ulkoasu Minja Revonkorpi

Paino:

Kirjapaino Kari

ISSN-L 1798-9817

ISSN 1798-9817 (painettu)

ISSN 1998-9825 (verkkojulkaisu)

Harmaasieppo. Kuva: Iiris Haltimo

Sisällys

Pääkirjoitus	4
Sukuneuvoston esittely	5
ÄITIEN ÄITEJÄ	7
Viinapannuja ja lampaankelloja Kristiina Hurmerinta, Konnevesi	8
Vihta-Paavon häävärssy	11
Kolme perukirjaa: Maija, Susanna ja Reetta	12
Esiäitejä etsimässä Hannu Korhonen, Orimattila	15
Sulhasvisiitti – Harjun Janne Toivo Puttonen, Konnevesi	19
VOIMANAISIA	21
Lappeen Kätilö Hilda Korhonen Hannu Korhonen, Orimattila	22
Tulevaisuuden ovenkahvat - Saara Söyrinki Kristiina Hurmerinta, Konnevesi	27
Makromaailmoita ja taistelutahtoa - Iiris Haltimo Kristiina Hurmerinta, Konnevesi	30
Vapaa valinta - Leena-Maija Pakarinen Kristiina Hurmerinta, Konnevesi	33
KORHOSIA KORHOSIA KORHOSIA	37
Kaikki alkoi Elias Eliaanpojasta Tuulikki Karhunen, Kuopio	38
Opettajia ja toimittajia Tuulikki Karhunen, Kuopio	41
Sylki selittää enemmän kuin sata kirkonkirjaa Kristiina Hurmerinta, Konnevesi	42
Mistä olet kotoisin?	43
Konneveden Korhoset	44
Korhoset, mustan linnun sukua? Ari Korhonen, Salon Särkisalo	45
Sukututkimusta kotikoneelta Ilkka Korhonen, Helsinki	47
SYÖMÄLYSTIT	49
Hyvvee ja hyvän parasta Kristiina Hurmerinta, Konnevesi	50
Tuulikin tohraperu	51
Syömäsanastoa	51
Vihta-Paavon ruokaruno	52
Mamman särkipullat	53
MUSIKOITTEN MAJOILLA	55
Jessen majalla Kristiina Hurmerinta	56
Unelmien maja -piirustuskilpailu	57
Oletko kuullut Minnasta, Canthin Minnasta? Kristiina Hurmerinta, Konnevesi	58
Lukuniekkoille lukemista	
Äitilän haploryhmä U niinkuin Ursula Hannu Korhonen, Orimattila	59
Kultasirkkuja ja kuukkeleita Markus Karjalainen, Kuopio	61
Jäsenmaksutiedote	63
Sukuneuvoston yhteystiedot	71

Pääkirjoitus

Kristiina Hurmerinta, Konnevesi

Kädessäsi oleva sukulehti keskittyy naisiin, äiteihin, isoäiteihin, mummoihin ja mummon serkkuihin. Kunnon voimamimmeihin. Ajatelkaapa vaikka Hilda Kuokkasta, joka kouluttautui 1800-luvulla kätilöksi ja teki mittavan uran. Hilda kohosi myös merkittäväksi yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi. Entäs kansikuvan Kilkasen Lyyti, jonka kihlakuva kertoo vahvasta, komeasta naisesta ja ison talon tyttären arvovallasta.

Mutta eivät itselliset ja komeat naiset siihen lopu, niitä syntyy kokoajan lisää. Saara Söyringin tutkimus saattaa tuoda hänelle ja hänen tutkimusryhmälleen jopa Nobelin. Tietenkään se ei ole vielä varmaa, mutta odottaa sopii. Pakarisen Leena hoitelee emokarjaansa suvereenisti miehensä rinnalla, opettaa ja tekee toimittajan töitä. Ei ehdi jymähtää paikalleen, kun aukoo kaiken aikaa uusia uria.

Iiris Haltimo sai pelottavan diagnoosin. Hän ei mursertunut, vaan alkoi taistella. Aseena hänellä on kamera. Iiriksen kiehtovia luontokuvia löytyy Wanhahan Tuomaan sivuilta useita ja hänen postikortti- ja merkkinsarjansa on koskettava kommentti luonnon voimaannuttavasta vaikutuksesta.

Suku näyttää olevan pullollaan itseellisiä naisia ja osaavia emäntiä. Löytyy tietysti myös kelpo miehiä. Se on sanottava. Kaikille on tärkeää olla oma itsensä, tulla omaksi itsekseen. Yksi kyntää peltoa, toinen ristipistoilee, kolmas sanoo suoraan Minna Canthin sanoin, "Kaikki naiset alkoot tehkö käsitöitä." Siis meitä naisia on moneksi. Onneksi.

Geeniperimäämme sivutaan jutussa Konneveden Korhoset muutaman perskiepin (DNA-ketju savon murteella) verran.

Toivottavasti olemme onnistuneet tekemään sinulle arvoisa lukija lepposan lehen, jota lukiessa aeka männöö sutjakkaasti.

Ketä me olimme, kun lapsia olimme? Olimmeko penskoja, penakoita, kakaroita, pentuja, penikoita, no kersoja nyt ei ainakaan. Näitä mietin, Wanhahan Tuomaan lasten sivuja tehdessäni. Kilautin pikkuserkulle Vanhalletalolle. Siinä mutusteltiin ja tuumailtiin oikein suvun voimin savonmurteen saloja.

Hollin aekoo ooteltiin ja löytyihän se sana. Mitäs muuta me olimme lapsena kun musikoita. "Mänkee musikat piiloo, vieraita tulloo", kajahti useassakin tuvassa vielä viime vuosisadalla.

Niillä eväillä ei kasvatettu sutjakoita eurokansalaisia eikä suvereenieja small talkin taitajia. Mutta aika on tehnyt tehtävänsä. Korhoset liikkuvat varsin jouhevasti maailmalla.

Kävin tutustumassa saksalais-suomalaisen Jesse Bongarzin majaan Istunmäellä. Nuori herra ei kurssailut eikä hilippassu talon taa. Ei ujostellut. Rennosti hän nappasi vyötäisiltään kuksan ja esitteli sen käyttökelpoisuuden muutamalla tehokkaalla sanalla. Majan vermeet olivat sitä luokkaa, että luulisi majanrakennusinnon valtaavan kanssasukulaiset.

Tehdessäni tätä ensimmäistä Wanhahan Tuomas lehteäni tutustuin moniin mielenkiintoisiin sukulaisiin. Voi, minne kaikkialle Tuomas Pekanpojan jälkeläiset ovat ehtineet ja levinneet?

Sukuneuvosto esittäytyy

Tuomas Pekanpojan jälkeläiset ovat hoitaneet leiviskänsä hyvin. Seikkailevien isoisien jälkeläisistä on tullut kiinnostavia Korhosia.

Kristiina Hurmerinta

Rypäs sukuneuvoksia oli koolla Laukaan Tupaswillassa syksyllä 2019. Esittäytyessään, jokainen kertoi palan omasta sukutaustastaan ja paikastaan sukupuussa. Ja jos puheisiin on uskomisen, niin aikamoista sakkia on sukuneuvosten esi-isät olleet.

Fysioterapeutti Eeva Takalan isäni lähti Amerikkaan. Eeva kävi tapaamass kiehtovaa Amerikan ukkoa 16-vuotiaana Detroitissa. John Korhosen synnyinkoti oli Konginkankaan Liimattalassa.

Arkistoalalla elämäntyönsä tehnyt Ilkka Korhosen ukki oli maineikas Kiinan Kalle, joka toimi Kiinassa lähetyssaarnaajana ja keskikoulun johtajana vuosina 1910–1935. Ilkka on pesunkestävä stadilainen, jolle sukuasiat tulivat läheiseksi jo kouluaikoina.

Helsingissä asuvan rakennusmestari Petri Korhosen sukujuuret ovat Vesannolla Tiitilänkylällä, kuten myös maatalousyrittäjä Osmo Korhosen. Osmo muistaa kuunnelleensa lapsuudessa tarinoita Petrin isän Amerikan seikkailuista. Osmon oman isän meriseikkailu 1956 suuntautui Välimerelle.

”Isäni harjoittama perhesuunnittelu osui monelta osin nappiin. Hän sai puolisoikseen Riitan, joka oli karjantarkkailija ja minä, tuleva isäntä synnyin Valion päivänä 2.10.”, hän sanoo ja nauraa.

Nyt Osmolla on 170-päinen karja ja hän tuottaa vuodessa 1,5 miljoona litraa maitoa. Ilkalla, Petrillä ja Osmolla on yhteinen isoisoisoiso Säkkinmäellä.

Kuljetusyrittäjä Seppo Korhosen isoisä John Arvid Korhonen lähti Amerikkaan ensimmäisen kerran 1913. Hänen kehittelemänsä äes patentoitiin Suomessa 1927. Runoiljan vikaakin hänessä oli, olihan hän maineikkaan kansanrunoilijan Vihta-Paavon sukujuurta. ”Taivaalla pilvet seilaa, kuin piimässä kokkareet”, hän runoili.

Vasemmalta eturivi Seppo Korhonen, Juhani Korhonen, Ilkka Korhonen ja Eeva Takala, takarivi vasemmalta Osmo Korhonen, Markku Savolainen ja Petri Korhonen.

Metsätalousinsinööri Juhani Korhonen on Vaajasalmen Korhosia, jonka isoisän isä oli sisävesilaivan kippari. Juhani järjestää matkoja ja pitää osaltaan huolen siitä, että suku ei jymähdä paikoilleen.

Markku Savolainen puolison kautta Kärkkään sukuhaaraa, on yksityisetsivä, jolle vaimon suvun tarinat ovat tulleet tutuiksi ja tärkeiksi. Hänen mukaansa suku tekee ihmisen uteliaaksi jossain elämän vaiheessa.

Sukuneuvoston jäsenten esi-isät eivät näytä olleen mitään tavallisia tallajia. Kun on ollut tarvis, on lähdetty kauaskin.

Oma isäni Leo Poikolainen (Selkämän sukuhaara) oli kauppias ja hänellä oli Keski-Suomen ensimmäinen myymäläautolupa. Itse olen näyttelijä-ohjaaja. Teatterini on esiintynyt Egyptissä, Uzbekistanissa, Virossa, Pohjoismaissa, Saksassa, Puolassa, Kolumbiasa, Venezuelassa. Siis matkalaisen verta minussakin.

Äitien äitejä

Pekka Korhosen tyttäret Selma Karvonen, Ida Asikkainen ja kätilö Hilda Kuokkanen

Viinapannuja ja lampaankelloja

Osaava nainen 1800-luvun alussa oli painonsa arvoinen kultaa, mutta sääty määräsi ihmisen paikan maailmassa.

Kristiina Hurmerinta

Rautalammilla tanssittiin 1800-luvun alussa ainakin kolmet korhoshäät. Veisattiin ajan tavan mukaan virret ja toivotettiin lapsilykyt.

Koipiniemen Susanna avioitui Kiviharjuun, Vihta-Paavon sisar Maija Jokelaan ja suvun kärkkääläishaaraa edustava Reetta sai puolisokseen Pieksämäen täydennyskomppanian miehen. Susannasta ja Maijasta tuli talon emäntiä, Reetta päätyi Montuksen torppaan.

Aviosäätyyn astuminen oli tärkeä ja vakava askel naisen elämässä. Vihta-Paavon häälaulut sisarelleen Maijalle olivat varmasti viimeisen päälle ja kyytivät nuorta vaimoa karjan katsojaksi, talon haltiaksi ja järjestyksen pitäjäksi.

”JA NIINKUIN OLIT SIUNATTU
AIKAHAN TÄHÄN ASTI.

JA HYVIN EDESKATSOTTU,
KUIN OLET OLLUT LAPSI,
NIIN SIUNATTU, ONNELLINEN
OLKOON SUN IKÄS VIELÄ,
JOS SUOTU OLIS SINULLE
ETT ÄIDIKS TULLA.”

VIHTA-PAAVO

Savolaishäistä saa hyvän kuvauksen sukuseuran kirjasta Vihta-Paavon Runot ja virret. Varallisuus saneli Susannan, Maijan ja Reetan hääkestityksen ja tulevaisuuden ulkoisten puitteiden laadun.

Kosintamenoista kihlaukseen ja kihlajaisten jälkeiseen sulhasen kotiin tehtyyn vierailuun liittyi paljon vanhoja tapoja. Morsian kävi katsomassa rukin paikan, saattoi ”ajeluksille” antimatavarat, eli tavarat, joita hän jakoi häissä sulhasen sukulaisille.

Hääpidot kestivät vanhan tavan mukaan kolme päivää. Morsianta ylistettiin, hänelle laulettiin ja kiiteltiin antimatavaroista. ”Wiulit winkasit, Pelimannit pelasi ja tanssiryyppy ryypättiin.”

Toisin oli Karjalassa. Siellä tytär saateltiin miehelään itkuvirsin. Itki äiti, itki isä, itki sisko pienoinen.

”Karjalassa morsian joutui osaksi isoa kokonaisuutta ja oli sukuyhteisön hierarkiassa alimpana. Miniän osa ei siellä ollut helppo. Sisäsuomalaisessa perinteessä morsian taas saattoi tulla suoraan jopa talon emännäksi”, Suomen historian professori Kirsi Vainio-Korhonen kertoo.

Vihta-Paavon runoista käy tämä selvästi ilmi. Lauuin ja runoin yhteisö halusi tukea perheysikköä. Osavat naiset olivat talon turva. Morsiamelle osoitetut laulut olivat realistisia, mutta ei surkuttelevia.

Häiden jälkeen nuoren naisen elämä muuttui monia taitoja ja valppautta vaativaksi. Hän ei siirtynyt vain uuden sukuyhteisön jäseneksi vaan myös toimivaksi jäseneksi sukupolvien ketjuun.

”Naimaton nainen oli avioliittoa ja omaisuutta koskevissa asioissa isänsä holhotti. Vaimo oli puolestaan omaisuuskysymyksissä aviomiehensä ja edusmiehiisyyden alainen”, hän tietää.

Vainio-Korhosen tutkimusala Turun yliopistossa on Suomen Ruotsin aikainen historia vuoteen 1809. Tutkimustyössään hän on perehtynyt muun muassa sukupuolihistoriaan ja naisen palkkatyön historiaan.

Naisen elämää sääteli 1700-luvulla se, mihin säätyyn hän sattui syntymään. Aatelisnainen oli aivan eri asemassa kuin talollinen nainen.

”Sukupuoli ei ollut määräävä tekijä vaan sääty. Tilan emännällä ja torpan vaimolla oli suuri ero. Tilan emännällä oli arvostettu asema yhteisössään ja talon avaimet vyötäisillään. Hän oli emäntä isolla E:llä. Emännyttä tärkeämpää oli kuitenkin se, mitä emännöi. Mitä alhaisempi olit yhteiskunnan hierarkiassa sen heikommalla olit,” hän sanoo.

Taloton nainen jopa torpan tyttö saattoi kuitenkin tehdä tuolloin onnistuneen ”luokkaretken” eli koho- ta omalla työllä arvostettuun asemaan työelämässä. Piikomalla pääsi pitkälle. Vuonna 1805 oli tullut voimaan palkkaussääntö, joka määritteli mitä ammattitaitoisen piian piti osata.

”Valtakunnallisen lain mukaan nainen, joka meni palvelukseen, hallitsi omaa tuloaan. Hänen ei liioin tarvinnut kysyä lupaa, saako hän mennä töihin. Naisen rahoja ei holhonnut kukaan muu kuin hän itse. Laki myös velvoitti lähtemään palvelukseen sillä maassa vallitsi palveluspakko. Ellei ollut maata tai omaisuutta oli pestauduttava palvelukseen vuodeksi kerrallaan. Vainio-Korhosen mukaan tilattomat naiset saattoivat piikoa 10–15 vuotta ennen avioitumistaan ja saada työkokemuksen kautta arvokasta tietotaitoa.

”Jos avioliitto ei kiinnostanut nämä ”uranaiset” saattoivat päätyä ammattitaitonsa avulla esimerkiksi kartanoiden tai pappiloiden taloudenhoitajiksi”, hän sanoo.

Yhteiskunta, jossa kaikki tehtiin käsin oli suunnaton tarve naistyövoimalle.

”Taloustöiden osaaminen oli arvostettavaa omavaraisaloudessa. Sen ajan yhteiskunta ei olisi yksinkertaisesti toiminut ilman naisia”, toteaa Vainio-Korhonen.

Korholan kartanon palvelusväkeä. Kuvan taakse kirjoitettu: Oikealta edessä istumassa Maria Pakarinen, Martta Korhonen, Edla Pakarinen kaksosineen, Elli Tiitinen, Anna Hänninen lapsineen ja Ida Taavitsainen. Seisomassa oikealta August Pakarinen, Albert Hänninen, Vilho Hänninen, Lindsbergin poika, Matara-ahon Einar Tikki ja Kalle Hänninen. Pauli Pakarinen isänsä edessä.

Avoliittomarkkinoilla 10-15 vuotta piikonut osaava nainen säästöineen oli hyvässä asemassa. Hänellä oli mahdollisuus valita mieleisensä mies. Mies saattoi olla häntä jopa nuorempi.

Montuksen torpan Reetta (s. 1785) oli piikonut aikoinaan Istunmäen Aitomäessä ja Pakarilassa. Jos varallisuutta oli kertynyt se oli ehtinyt kuluu kymmenen lapsen kanssa ja Reetta oli varaton kuollessaan 42-vuotiaana.

Kiviharjun Susanna (s.1786) jätti perinnöksi yhdeksälle lapselleen ½ viinapannua, lampaan kelloja kolmella kopeekalla ja 200 hopearuplan talosta puolet. Kuollessaan hän oli vain 39-vuotias. Vihta-Paavon laulut olivat saatelleet Jokelan Maijan (s.1786) aikoinaan aviosäätyyn ja veljen tehtävä oli sommitella muistosanat 41-vuotiaalle sisarvainajalleen.

Maijan odottaessaan kymmenettä lastaan hän sairastui punatautiin ja kuoli. Tauti vei myös perheen viisi lasta.

”KAIKKI LUONTO KAUHISTUUPI
KUOLON TULLESSA TUPAHAN...”
VIHTA-PAAVO

Maijalta jäi perinnöksi puolikkaan viinapannun lisäksi ½ tusinaa lypsäviä ja 300 hopearuplan talosta puolet. Perukirjat eivät kerro olivatko naiset olleet onnellisia. Niissä ei ole valokuvia, ei kirjattuna lauluja, joita äidit lauloivat lapsilleen.

Lopulta meille jälkipolville jää vain ne 4,25 kg painavien viinapannun puolikkaat ja lampaankellon kilinä.

Kuva: Peuran museo Rautalampi

VIHTA-PAAVON HÄÄVÄRSSY
KIITOSSANAT
NUOREN VAIMON ANTIMISTA

”ONNI SULLE ANNETAKOON
KARJAN KATSOJAKSI,
TOIMI SINULL LAITETTAKOON
TALON HALTIAKSI.
ONNI SUN UNESTA HERÄTTÄKÖÖN
JOKA HUOMENELTA.
TOIMI SUN TYÖHÖN TALTUTTAKOON,
OLKOON HÄNEN VALTA;
KOSKA SINÄ ITSE MAKAAAT.
VALVOKOON ONNI,
JOTA ET ITSE HYVIN TIEDÄ,
ILMOITTAKOON TOIMI.”

VIHTA-PAAVO KORHONEN

Perukirjoja 1800-luvulta

TULKINNUT JA TOIMITTANUT HANNU KORHONEN, ORIMATTILA
PERUKIRJASARJA, OSA 7

JOKELAN MAIJA

SONKARINSAAREN JOKELAN JUSSI SIMOSEN EMÄNTÄ MAIJA KORHONEN OLI KANSANRUNOILIJJA VIHTA-PAAVO KORHOSEN SISAR. HÄN OLI SYNTYNYT 1786 JA KUOLI PUNATAUTIIN 1.2.1827 VASTA NELIKYMMENVUOTIAANA. PERUNKIRJOITUS PIDETTIIN 4.7.1827 JOKESSA. TILAISUUDESSA AVUSTIVAT TALOLLISET LASSI KORHONEN JA JUSSI HUUSKONEN. LASTEN ETUA VALVOI HOLHOOJAKSI MÄÄRÄTTY PEKKA KORHONEN.

PERUKIRJASSA MAINITAAN NELJÄ LASTA: POIKA AATU JA TYTTÄRET ANNA LEENA, EEVA KAROLIINA JA AMALIA, KAIKKI ALAIKÄISIÄ. LASTENKIRJAN MUKAAN JUSSILLA JA MAIJALLA OLISI OLLUT KAHDEKSAN LASTA; SYNTYNEIDEN LUETTELOSSA NÄISTÄ ON VAIN VIISI. LAPSIA OLI ITSE ASIASSA AINAKIN YHDEKSÄN, SILLÄ VANHIN ANNA LEENA OLI SYNTYNYT 1805 JA PÄÄSSYT RIPILLE JO 1821, MINKÄ VUOKSI HÄNTÄ EI ENÄÄ MAINITA VUOSIEN 1822–1837 LASTENKIRJASSA. KOLME LAPSISTA OLI KUOLLUT SAMAN PUNATAUTIIN VIIKKO, PARI ENNEN ÄITIÄN JA KAKSI KUOLI VIELÄ KAKSI PÄIVÄÄ ÄITINSÄ JÄLKEEN.

OMAIUUUSLUETTELOIN ARVOKKAIMMAT ERÄT OLIVAT ITSE TILA, ARVOLTAAN 150 HOPEARUPLAA, SEKÄ 12 LYPÄVÄÄ LEHMÄÄ, YHTEENSÄ 48 RUPLAA.

LASSI KORHONEN OLI EHKÄ SIIKAMÄEN ISÄNTÄ LAURI LAURINPOIKA S. 1760 (SONKARINSAARI 4, UUSI NUMERO 9 SIIKA-AHO). PEKKA KORHOSIA OLI TUOLLOIN KAKSIKIN ISÄNTINÄ SONKARINSAAREN KYLÄLLÄ: UKKOLASSA PEKKA RISTONPOIKA S. 1768 (SONKARINSAARI 3, UUSI NUMERO 6 RAATIKKALA) JA KORKIALASSA PEKKA LEMETINPOIKA S. 1775 (SONKARINSAARI 3, UUSI NUMERO 7). HOLHOOJAKSI MAINITTU PEKKA KORHONEN OLI TODENNÄKÖISESTI NÄISTÄ EDELLINEN, LASTEN ÄIDIN MAIJAN SERKKU. JUSSI HUUSKONEN LIENEE OLLUT ILMOLAN ISÄNTÄ JUHO MARTINPOIKA HUUSKONEN S. 1766 (SONKARINSAARI 4).

KIVIHARJUN SUSANNA

RAUTALAMMIN SEURAKUNNAN PERUKIRJAKOKOELMASSA OVAT NUMEROLLA 206 SUSANNA RIETINTYTÄR KORHOSEN PERUKIRJA JA PERINNÖNJAKOSELVITYS . Osa näistä asiakirjoista on puhtaaksikirjoitettuina sukuseuran verkkosivuilla .

VAINAJA OLII JÄTTÄNYT JÄLKEENSÄ LESKEN HEIKKI JAAKONPOIKA POIKOLAISEN JA SEITSEMÄN LASTA: HENRIC, GABRIEL, ADAM, MICHELL, JOHAN, HERMAN JA ANNA BRITA, JOTKA OLIVAT ALAIKÄISIÄ VANHINTA LUKUUNOTTAMATTA. SUSANNA OLII PERUKIRJAN MUKAAN KUOLLUT II.I.1825. LESKI HEIKKI OLII KIVIHARJUN (KÄRKKÄÄLÄ 18, UUSI NUMERO 44) ISÄNTÄ. SUSANNAN S. 6.6.1786 VANHEMMAT OVAT RIETI MIKONPOIKA KORHONEN KOIPINIEMESTÄ JA KIRSTI PERTUNTYTÄR KORHONEN VAAJASALMESTA, MITÄ PERUKIRJASSA EI SANOTA. RIETIN JA KIRSTIN PERHE ON PEKKA KORHOSEN KOIPINIEMELÄISJUTUN TAULUSSA I (WANHA TUOMAS 2014 S. 14).

PERUNKIRJOITUS TEHTIIN 20. PÄIVÄNÄ ELOKUUTA. PERUKIRJASSA LUETELLAAN TILAN JA VIINAPANNUN LISÄKSI RYHMITELLEN RAUTAISET TYÖKALUT (JÄRN REDSKAP), ELUKAT (KREATUR), KALASTUSVÄLINEET (SJÖ OCH FISKE_), VAINAJAN VAATTEET (DEN AFLEDNES KLÄDER), LESKEN OMAT VAATTEET (ÄNKLINGENS EGNE KLÄDER), SAATAVAT (INFORDNINGAR) JA LYHENNYKSET (AFKORTNINGAR). PESÄN ARVOKSI ARVIOITIIN VÄHÄN YLI SATA HOPEARUPLAA.

PERINNÖNJAKO SUORITETTIIN 27. HEINÄKUUTA 1828 USKOTTUINA MIEHINÄ LAUKAALAINEN HOVIOIKEUDEN AUSKULTANTTI GUSTAF ADOLF KJELLMAN, TALOLLINEN GABRIEL HYTÖNEN JA TORPPARI LARS HYTÖNEN. ALAIKÄISTEN LASTEN ETUA VALVOI TILAISUUDESSA TALOLLINEN ADAM JANHUNEN. PESÄN ARVOKSI TODETTIIN PERUKIRJAN MUKAISESTI 106 RUPLAA 6 KOPEEKKAA JA LYHENNYKSIKSI 68 RUPLAA 49 KOPEEKKAA. JAKOKIRJAN (LAGASKIFTE) SELVITYSOSASSA (SKIFTES LIQUID) TODETAA, ETTÄ LESKELLE TULEE AVIO-OIKEUDEN NOJALLA 25 RUPLAA 4 (2/3) KOPEEKKAA JA LYHENNYKSISTÄ 45 RUPLAA 66 KOPEEKKAA. SIIHEN SISÄLTYY (2/3) KIVIHARJUN TALOSTA JA SAMOIN (2/3) KYMMENEN PAUNAN (SKÅLPUND) PAINOISEN (4,25 KG) VIINAPANNUN PUOLIKKAASTA. LISÄKSI LUETELLAAN MONENLAISIA TAVAROITA 3 KOPEEKAN ARVOISTA LAMPAANKELLOA (FÅR SKÄLLA) MYÖTEN. NIDOKSESTA PUUTTUU ILMEISESTI (AINAKIN) YKSI LEHTI, SILLÄ EI LESKEN OSUUDEN LOPPUOSAA EIKÄ LASTEN OSUUTTA NÄY. JAKOKIRJAN ALLEKIRJOITUKSET VAHVISTIVAT PUUMERKEILLÄÄN LESKI HEIKKI KORHONEN JA ITSELLISEN LESKI MARIA VIINIKAINEN.

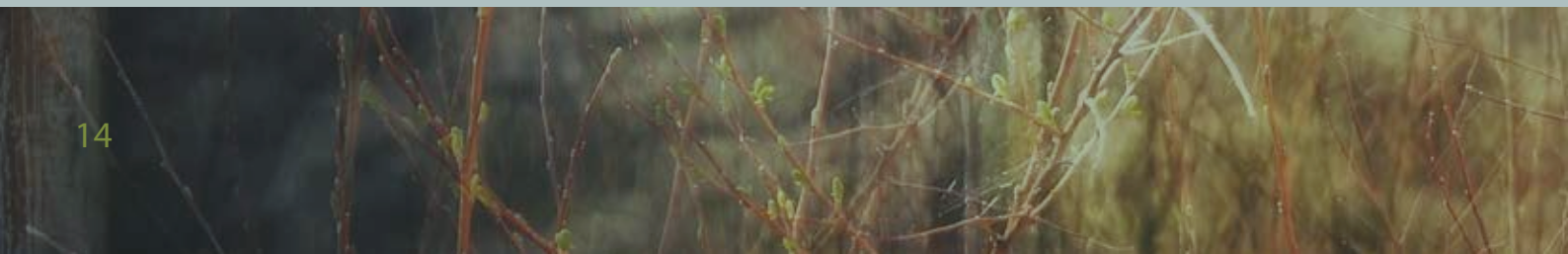
MONTUKSEN TORPAN REETTA

RAUTALAMMIN SEURAKUNNAN PERUKIRJAKOKOELMASSA ON NUMEROLLA 224 TODISTUS , JONKA MUKAAN ITSELLISEN VAIMO REETTA KORHONEN, KUOLLUT 13.8.1827 MONTUKSEN TORPASSA (KOSKENSAARI/HINKKALA, SIIKAKOSKI 7), EI JÄTTÄNYT JÄLKEENSÄ MUUTA OMAISUUTTA KUIN SEN, MITÄ MENI HÄNEN HAUTAAMISEENSA. TODISTUKSEN ANTOI VUONNA 1829 LUULTAVASTI KRUUNUNVOUTI JA NIMITUOMARI ANDERS JOHAN FORSTÉN, VAIKKA NIMIKIRJOITUKSEN TULKINTA ONKIN ETUNIMIEN ALKUKIRJAIMIEN OSALTA VÄHÄN EPÄVARMA.

LESKI OLII NIMELTÄÄN CLAËS PENTTINEN, S. NIKKARILASSA PIEKSÄMÄELLÄ 12.12.1783. LASTENKIRJAN MUKAAN CLAESILLA JA GRETHALLA OLII KYMMENEN LASTA. LAPSISTA TOISEKSI NUORIN, VAJAAN KAHDEN VUODEN IKÄINEN KATARIINA OLII KUOLLUT VAJAATA VIIKKOA ENNEN ÄITIÄÄN, MUUT OLIVAT ELOSSA ÄIDIN KUOLLESSA. CLAESIN ISÄ, ETUNIMELTÄÄN MYÖSKIN CLAES JA SUKUJAAN PENTTINEN, OLII OLLUT TÄYDENNYSMIEHENÄ PIEKSÄMÄEN KOMPPANIAN RUODULLA 62 NIMELLÄ BLAD.

KYSEESSÄ EI SIIS OLE PERUKIRJA, VAAN TODISTUS JÄLJELLE JÄÄNEESTÄ OMAISUUDESTA. SE OLII TARPEEN LESKELLE ESTEETTÖMYYDEN OSOITTAMISEKSI UUDEN AVIOLIITON SOLMIMISTA VARTEN. CLAËS VIHITTIINKIN SUSANNA VAUHKOSEN KANSSA 17.11.1829 TASAN KUUKAUSI TODISTUKSEN ANTAMISTA MYÖHEMMIN. TODISTUKSEN TARPEELLISUUDESTA OLII SÄÄDETTY VUODEN 1869 KIRKKOLAIN PYKÄLÄSSÄ 76. YHTENÄ ESTEETTÖMYYDEN EDELLYTYKSENÄ OLII, ETTÄ PERINNÖNJAKO OLII SUORITETTU. TÄSSÄ TAPAUKSESSA SIIHEN EI OLLUT OLLUT TARVETTA, KUN JAETTAVAA OMAISUUTTA EI OLLUT. PELKKÄ TODISTUS RIITTI.

REETTA S. 4.5.1785 ON SUKUMME KÄRKKÄÄLÄLÄISHAARAA, VANHEMMAT SORMULANNIEMEN (RAUTALAMPI 4/7) TORPPARI TAHVO TUOMANPOIKA KORHONEN S. 1747 ISTUNMÄELLÄ (SUKUKIRJAN TAULU 44) JA ANNA ROSSI. REETTA OLII 1800-LUVUN ENSIKYMMENEN PUOLENVÄLIN MOLEMMIN PUOLIN PIKANA AITOMÄESSÄ (ISTUNMÄEN NUMEROA 1) JA VUOSIKYMMENEN LOPULLA PAKARILASSA (RAUTALAMPI 4). SIELLÄ CLAES OLII SAMAAAN AIKAAN RENKINÄ. VUONNA 1809 HE MUUTTIVAT PIEKSÄMÄELLE JA 1822 TAKAISIN RAUTALAMMILLE HINKKALAN MONTUKSEEN.

Esiäitejä etsimässä

Hannu Korhonen, Orimattila

Sukututkimuksessa ovat vanhastaan painottuneet isälinjat, joiden mukana sukunimi periytyy. Äitilinjan kiinnostavuutta lisää valtavasti se tieto, että osa perimästä siirtyy aina muuttumattomana äidiltä lapsille.

Äitilinjojen seuraaminen asiakirjoista ei ole kuitenkaan aina yhtä helppoa kuin isälinjojen. Onneksi emme ole yksin sukututkimuksemme kanssa, vaan verkossa on paljon julkista materiaalia ja hyvinkin kaukaiset sukulaiset vastaavat yleensä auliisti yhteydenottoon.

Omat esivanhempani ovat olleet talonpoikaista väkeä isovanhempien sukupolveen asti. Äitilinjoissa on sen sijaan ollut myös käsityöläisiä ja kauan sitten sotilaitakin. Molemmat isoisäni siirtyivät palkkatyöhön ja rupesivat sisävesilaivureiksi. Äidinisäni **Jussi Korhonen** toimi kippariuransa jälkeen siltavahtina Säänätsalmen kääntösillalla Rautalammin Saikarilla. Vaakaata palkkatuloa ilmeisesti arvostettiin, sillä hän sai puolisoikseen – äidinäidikseni – ison talon tyttären. 'Kilkasen Lyyti' Anna Lydia Björn oli syntynyt 6.6.1875 Ranssissa (Haapamäki 8).

Rautalammin historiassa (s. 448) Ranssi mainitaan edistyksellisenä maanviljelystilana, josta lainattiin auraa naapureillekin.

Jussi ja Lyyti vihittiin vuonna 1901. Lyyti piti lapsilleen – poika ja neljä tytärtä – kovaa kuria. Kyläpahtumissa eivät lapset saaneet käydä yksikseen eikä kotona saanut pelata korttia tai tehdä muita kaan synnin töitä. Uskonnollisuus näkyi vielä myöhemminkin siinä, että Lyyti lauleli virsiä vanhoilla päivillään kiikkutuolissa keinutellessaan. Koulutusmyönteinen hän myös oli. Lapset yhtä tytärtä lukuunottamatta koulutettiin: metsäkoulu, emäntäkoulu, kauppakoulu. Tämän ominaisuuden hän oli juurruttanut vahvasti tyttäriinsäkin. Lapsenlapsista tulivat lähisuvun ensimmäiset ylioppilaat. Lyyti kuoli kesällä 1964 muutama viikko sen jälkeen, kun

olin päässyt ylioppilaaksi. Loppuun asti hän toivoi minun ryhtyvän papiksi. Siihen suuntaan olin saanut harjoitusta, kun jo pienestä koulupojasta lähtien olin lukenut hänelle Raamattua. Lyytin toive toteutui myöhemmin, kun serkkuni pojasta tuli pappi. Hän toimii kappalaisena Lempäälän seurakunnassa. Tätä Lyyti-mummo varmaan seuraa mielissään pilvensä päältä.

Anna Lydia Björn kihlakuvassaan vuonna 1900.

Äidinäidinäitini Maria Matintytär Liimatainen oli syntynyt 11.9.1851 Aittomäessä (Särkisalo 2). Kastemerkinnässä isä Matti Antinpoika Liimatainen s. 1819 on merkitty itselliseksi. Perheessä oli silloin jo kolme lasta, syntyneet kahden vuoden välein, ja myöhem-

N° 77.

Intyg för dottern Eva Kaisa Hänninen är född i nedan
skrifne församling är ett ärfvande litta hundra år
föregående att den 11 April 1821 med ägande god
fråg och enfallig Christendoms Kunnskap
har hon Salighet medlen nyttjat. Sitt af-
tenskaps är hon mig vetterligen huserad,
intygas Sumiais d. 14. Decembris 1837.
På Hänninen Autio Torp O. M. Rummel
predikant

Itsellisen tytär Eva Kaisa Hänninen sai muuttokirjan Sumiaisista 14. joulukuuta 1837.

min syntyi vielä samassa tahdissa kolme lisää. Kuinka kauan perhe asui Aittomäessä, ei käy selville, sillä rippimerkintöjä heillä ei ole siellä koko 1840-luvun aikana. Perhe näyttääkin siirtyneen talosta toiseen muutaman vuoden välein niin kuin tilattoman väestön osana silloin oli.

Möhemmin 1850- ja 1860-luvuilla isä oli torpparina Aittomäen torpassa Viita-ahossa. Maija pääsi ripille 1868. Jo samana kesänä hän lähti piiaksi Rajanie-
meen (Istunmäki 7), parin vuoden päästä Tiitilään (Rautalampi 7) ja taas vuoden päästä uuteen paikkaan (Kurkilampi, Rautalampi 9).

Vuonna 1873 hän tuli piiaksi Ranssiin (Haapamäki 8) ja vihittiin 27.9.1874 Taavetti Otonpoika Björnin kanssa. Isoäitini Lyyti syntyi kolmea viikkoa vaille yhdeksän kuukautta myöhemmin.

Taavetilla kerrotaan olleen räpyläntapaiset ihopoi-
mut sormien välissä. Toinen sääri oli puuttunut syn-
tymästä saakka. Siihen hän veisti itse puujalan. Hän osoittautui kuitenkin pystyväksi isännäksi ja isäksi, sillä perheeseen syntyi Lyytin jälkeen vielä kymmenen lasta. Hänet tunnettiin myös erinomaisesta kirjoitustaidostaan.

Marian äiti Eeva Kaisa Hänninen oli kotoisin Sumiaisista, joka silloin vielä kuului Laukaan seurakuntaan. Hän oli syntynyt 11.4.1821 Mäkelässä (Sumiainen 3). Hänen syntymämerkintäänsä en onnistunut löytämään, mutta rippi- ja lastenkirjoissa on selvät merkinnät. Pian ripille päästyään Eeva muutti kuu-
sistoistavuotiaana piiaksi Rautalamille Autiomäen torppaan (Pynnölä, Siikakoski 4). Muuttokirjasta käy ilmi, että hän oli hyvämaineinen, päässyt ripille ja siksi esteetön avioliittoon.

Autiomäestä hän siirtyi parin vuoden kuluttua Penttilään (Siikakoski 1). Sieltä hänet on merkitty lähteneeksi Särkisalon Aittomäkeen, mutta en löytänyt sieltä tulomerkintää. Sen sijaan Sauvonniemestä (Kärkkäälä 45) löytyi. Sinne Eeva Kaisa näyttää tulleen 1842 ja lähteneen seuraavana vuonna mentyään naimisiin 1843 jo edellä mainitun itsellismiehen Matti Antinpoika Liimataisen kanssa. Heidän kuulusmerkintänsäkin on tallessa. Avioparin löydämme Anttilan torpasta (Timola, Kärkkäälä 35), seuraavana vuonna Korholasta (Kärkkäälä 22) ja taas parin vuoden päästä taas Anttilan torpasta.

Laukaan rippikirjan 1794–1811 mukaan Maria Mikontytär s. 1770 oli Sumiaisten Mäkelässä 1790-luvun puolessa välissä ja loppupuolella, siis Annan syntymän tienoilla. Kirjassa ei ole merkintää hänen asemastaan, mutta hän on talonväen joukossa. Maria meni naimisiin Lauri Sipinpoika Laitisen kanssa 1801. Vihkimerkinnässä on maininta (dejan) siitä, että Marialla oli avioton lapsi.

Laurin lapset Matti ja Juho ovat Laukaan lastenkirjassa 1800–1805 Tiitilässä (Sumiainen 4).

Samassa nimiryhmässä välittömästi näiden edellä on Anna: 'oägte Anna Michelsdr 1794 ska vara i österbotn'. Nämä perustelut saivat minut uskomaan, että Maria Mikontytär, s. 11.3.1770 Jyväskylässä Paalokan Mikkolassa, on todellakin kuudennen polven esiäitini. Sellaista asiakirjamerkintää en kuitenkaan löytänyt, joka osoittaisi tämän ehdottoman sitovasti. – Geni-sukupuu antoi vielä lisää kolme polvea esiäitejä. Maria Mikkolan äiti on Helena Olavintyär Veijo Korpilahdelta, s. 1741. Hänen äitinsä Maria Tuomaantytär, s. 1718, on kotoisin Korpilahden (Jämsän) Markkulasta. Vielä tämänkin Marian äiti on tiedossa: Maria, s. n. 1690 Raidanlahdessa Korpilahdella. – Mikä kaikkein hämmästyttävintä: osa tästä tiedostosta olisi ollut Genin maailmansukupuussa kuin ennen kuin rupesin esiäitejä etsimään. En vain ollut tullut sitä mahdollisuutta edes ajatelleeksi. Ja Pekka Rajalan antamat tiedot lähdeviitteineen ilmestyivät verkkoon hyvin pian sen jälkeen, kun olin saanut häneltä sähköpostiviestin.

Jonkinlaista todennäköisyystukea tälle sukujohdolle antaa se tieto, että Raidanlahden naapurikylästä Rutalahdesta juontaa samaa haplorymää edustava äitilinja. Nykyään elävällä jyväskyläläisellä Maria Salmisella on nimittäin aivan sama mitokondrioperimä kuin minullakin ilman yhtään mutaatioeroa. Hän on merkinnyt FamilyTreeDNA-yrityksen perimätietokantaan, että hänen vanhin tunnettu esiäitinsä on Vilhelmiina Erkintytär, s. 1851 Jyväskylän maaseurakunnan Tourulassa. Vilhelmiinan esiäitejä voi kuitenkin seurata vielä viisi sukupolvea taaksepäin. Tämän linjan vanhin esiäiti on Maria Pekantytär, puoliso Daniel Larsson Lustig Korpilahden Rutalahden Vihijärven talosta, Pekka Rupan selvityksen mukaan. Se on vain muutaman kilometrin päässä edellä mainitusta

Raidanlahdesta Korpilahden vesipuolella eli Päijänteen takana kirkolta katsottuna.

Lisäksi Raidanlahden Maria ja Vihijärven Maria Pekantytär ovat syntyneet molemmat vuoden 1700-tienoilla. Selvittämättä on vielä, löytyykö asiakirjoista sukuyhteys heidän välilleen vai onko yhteinen esiäiti kauempana kirjallisten lähteiden tavoittamattomissa.

Korpilahden vesipuolelta lähti 1700-luvun alkupuolella kaksi naista, joista toinen on yhdeksännen polven esiäitini ja toinen jyväskyläläisen äidinpuolen sukulaiseni esiäiti. Meillä molemmilla on aivan sama mitokondrioperimä.

Sulhasvisiitti – Harjun Janne

Toivo Puttonen, Konnevesi

Harjulla olen tavannut jo neljää isäntää. Heistä ensimmäinen oli Janne Korhonen. Hän oli tullut vävyksi Harjulle Hankasalmen Purolasta.

Olin nuori poikanen, kun usein sunnuntaisin kävin Harjulla. Janne oli silloin jo vanha mies. Aina hän tuli minua tervehtimään kädestä pitäen, istahti viereeni, kyseli kuulumisia ja kertoili omia tarinoitaan. Hän kertoi Purolastakin, siellä olostaan, suurista kalansaaliistaan ja siitä, kuinka hänen Jooseppi-veljensä tärväsi itsensä kantaessaan suuren kontillisen kaloja rannasta kotiin välillä huilaamatta.

Minua ihmetytti erityisesti se, kun Janne kertoili minulle, nuorelle pojalle, sulhasena käyntireissujaan. Hän sanoi, että olisi saanut papin tytön vaimokseen mutta ei huolinut. ”Mitä minä maamies olisin semmoisella tehnyt.” Janne kertoi, että hänellä oli sen ajan tavan mukaan puhemies mukana sulhasmatkoilla. Puhemies tiesi, missä oli hyvä vävynpaikka, ja oli jo etukäteen luvannut tytölle tuoda sulhasen. Näin puhemies sai tietää tytön mielipiteen ja valmistella asiaa hiljalleen.

”Niin sitä sitten lähdettiin kaksissa miehin. Kerrankin menimme erääseen taloon, joka oli mäellä. Sanoin jo puhemiehelle, kun lähestyimme taloa, että voi olla kiviset pellot, kun viljelykset olivat mäellä. Puhemies puolusteli, että hyvät näkyivät olevan viljat, ja kun näkisin tytön, eivät kivet tulisi mieleeni.

Kun menimme talon pihaan, tyttö tuli tervehtimään ja toivotti tervetulleiksi. Komia se tyttö olikin. Hän vei meidät sisälle, joimme kahvit ja juttelimme. Talon isäntäkin saapui seuraamme, sanoi olleensa tarkastamassa viljelyksiään. Minä esitin, että halusin nähdä

lähemmin niitä viljelyksiä. Lähdimme isännän kanssa kahden, puhemies jäi pitämään tytölle seuraa.

Etäämpää en huomannut viljan peitosta, kuinka kiviset ne pellot olivat, mutta viljat olivat hyvät. Kysyin isännältä, eikö siellä pouta kiusannut, kun viljelykset olivat mäellä. Isäntä sanoi veitikan katse silmissään, ikään kuin olisi aavistanut tai tiennyt, millä matkalla oltiin, että aiemminhan mäellä sade yltää maahan kuin alempana.

Menimme sisälle, siellä meitä vielä kestettiin ja juttelimme jonkin aikaa. Kun hyvästelimme, tyttö toivotti tervetulleeksi toistekin. Istuessamme kieseihin puhemies tönäisi kylkeeni ja sanoi, että hyvin järjestyisi. Sanoin hänelle, etten minä niitä kovin kivisiä peltoja tulisi kyntämään. Puhemies epäili, että tokko minulla oli sydäntä ollenkaan, kun oli tarjolla niin kaunis tyttökin.”

”Kauneus katoaa, mutta kivet pysyy kivinä”, sanoi Janne sanoneensa puhemiehelleen eikä ollut sitä tyttöä enää koskaan nähnyt.

Toisenkin kerran Janne kertoi olleensa puhemiehen mukana. ”Kyläkunnan tie johti pihan läpi. Talo oli viljelysten ympäröimä, tien kahta puolen olivat viljelykset, viljat olivat vasta oraalla. Kieseistä näki hyvin, kuinka kiviset pellot olivat. Esitin puhemiehelle, että ajaisimme ensin talon ohi, niin näkisimme nuo viljelykset ja poikkeaisimme vasta tullessa taloon. Menetyämme talon ohi puhemies kysyi, huomasinko, kun nurkkaikkunassa verho liikahti, ja jatkoi tiedokseni, että siinä oli sen tytön kamari. Eteisestä vei kuulemma ovi sinne, jos sattuisin siellä joskus käymään.

Kun pääsimme viljelysten perille, annoimme hevosien vielä kävellä hölkötellä jonkin matkaa metsätiellä. Käänsimme sitten takaisin. Sanoin puhemiehelle, että kovin kiviset olivat ne pellot ja tyrän siitä saisi, kun aat-

ra pomppisi kivistä. Ei siitä paikasta olisi minun elinpaikakseni, ja ehdotin, että ajaisimme talon ohi.

Kun ajoimme pihan läpi, näin verhojen liikahtavan akkunassa. Ehkä tyttö näki minut, mutta minä en nähnyt häntä koskaan." Näin kertoili Janne tarinoitaan.

Naapurit kertoivat Jannen tulleen myös Harjulle puhemiehen kanssa vävynpaikkaa katsomaan. Sielläkin hän oli pyytänyt isäntää näyttämään ensin viljelykset. Pellot tarkastettuaan hän oli sanonut: "Kovin ovat kiviset, en minä tule näitä peltoja kyntämään." "Mutta katsotaanhan suoviljelykset", oli isäntä ehdottanut. Niitä katsellessa oli Janne sanonut: "Nämä ovat hyvät kasvumaat ja hyvät viljellä. Jospa minä sittenkin tulen tänne vävyksi."

Kun he sieltä viljelysten tarkastusmatkalta palasivat taloon, kutsui isäntä Rahikainen molemmat tyttärensä pirttiin. Tytöt asettuivat vieretysten penkille istumaan. "Tuon vanhemman saat", oli isäntä sanonut. "En minä sitä huoli", oli Janne estellyt, "tuon nuoremman minä haluan." "Tästä vanhimmasta päästä näitä annan", puolusteli isäntä kantaansa. "No sitten ei tule kauppaa", oli Janne päättäväisesti sanonut. Kun isäntä huomasi, ettei kosijalle kelpaisi se, jota hän tarjosi, antoi hän periksi. Niin sai Janne sen nuorimman tytön ja tuli sitten Harjulle vävyksi.

Tämä vaimo kuoli lasta synnyttäessään. Janne otti sitten Niittylästä Katariina-tytären seuraavaksi vaimokseen. Jannella oli tapana sunnuntaisin kirkko aikaan lukea Raamattua. Hän tahtoi, että silloin koko talonväki oli sitä kuulemassa.

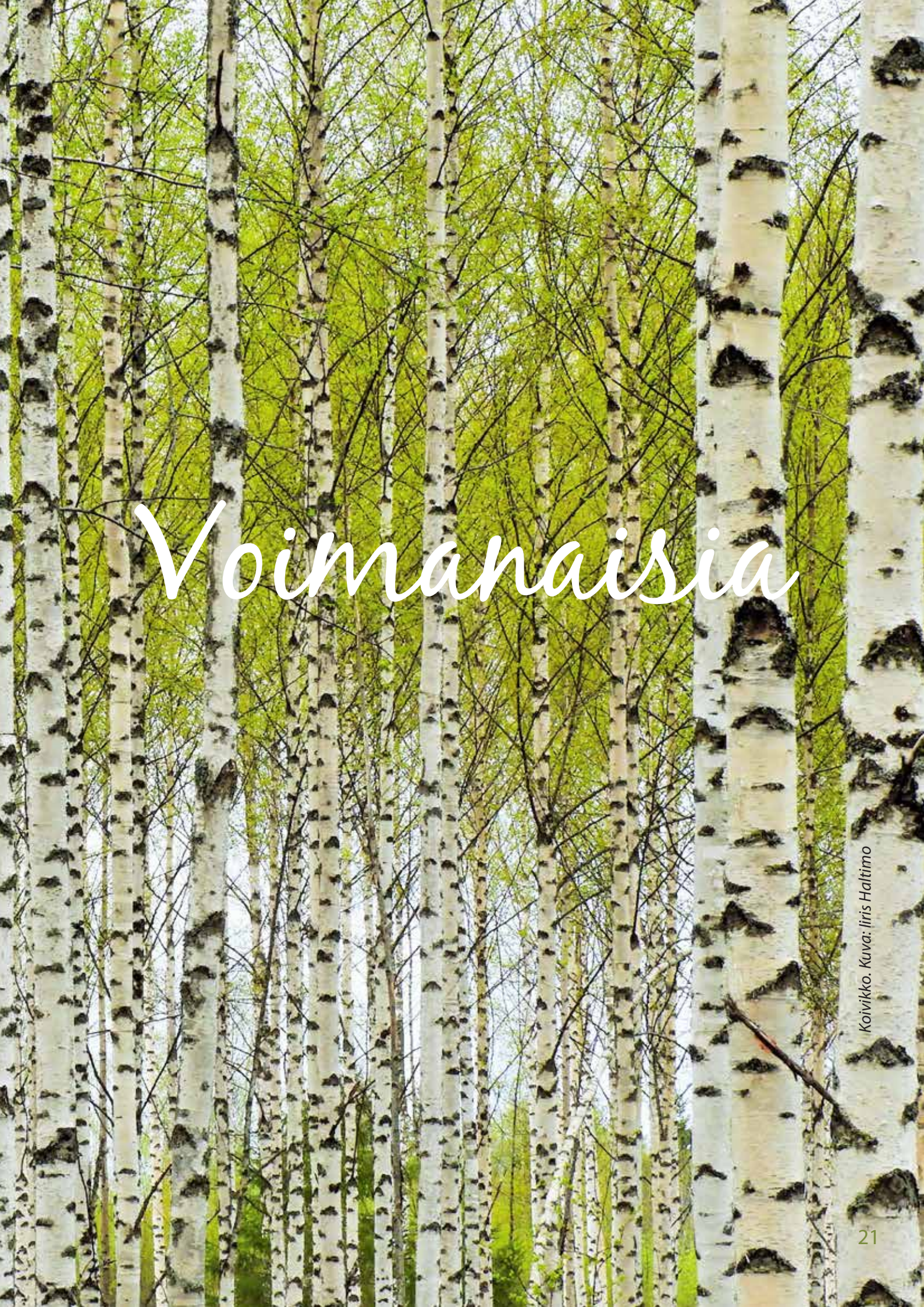
Jannelta isännyys siirtyi hänen pojalleen Juholle, joka oli sanavalmis, vitsikäs mies. Näissä Juhon lausumissa sanoissa oli usein suurta elämänviisautta. Kun Seppälän Kalle muutti Seppälästä Rajalaan, lausui Juho hänelle: "Muutit leivän luota rieskan luo." Tällaisia neuvovia mielteitään Juho jakeli avoimesti, eivätkä naapurit niistä pahastuneet.

Kun Jannea vietiin viimeisellä matkallaan, käveli hänen poikansa Juho kärryjen vierellä, toisella puolen kärryjä asteli hevosta ohjannut renkipoika. Kun he ohittivat Seppälän, lausui Juho: "Tässä naapuria viijään." Tuon viimeisen matkan oli Juhokin tehnyt poikansa saattamana.

Harjun "Jussin" eli Juho Korhosen ja Ida Marian (os. Jämsen) perhe 30-luvulla. Lapset vas. Ida, Anna, Onni ja Toivo sekä edessä koiraa pitelevä Kalle. Toivo kaatui talvisodassa. Myös Onni ja Kalle taistelivat rintamalla. Kotirintaman töiden lomassa Ida toimi lottatehtävissä niin rintamalla kuin kotiseudulla.

Voimanasia

Koivikko. Kuva: Iiris Haltimo

Lappeen kättilö

Hannu Korhonen

Naisihmisen tie itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ei ollut 1800-luvun lopulla mikään itsestäänselvyys. Hilda Korhosen monipolviset elämänvaiheet Rautalammin Saikarilta kunnankättilöksi Lappeen pitäjään ovat kuvaava esimerkki.

Rippikirjasta saa sellaisen käsityksen, että isojaossa muodostettu Pekkala (Kerkonjoensuu 19) oli 1800-luvun puolivälissä jaettuna neljään osaan¹. Nu-julan kaupungin historian² mukaan talon alkuperäisen nimen säilyttäneen puoliskon osatalot sijaitsivat Pänttärintaipaleella Saikarinniemiellä. Toista asui kylänvanhin (byaman) Pekka Lassinpoika Korhonen s. 1825 ja toista Aatami Matinpoka Raatikainen s. 1820 puolisonaan Pekan sisko Loviisa s. 1819.

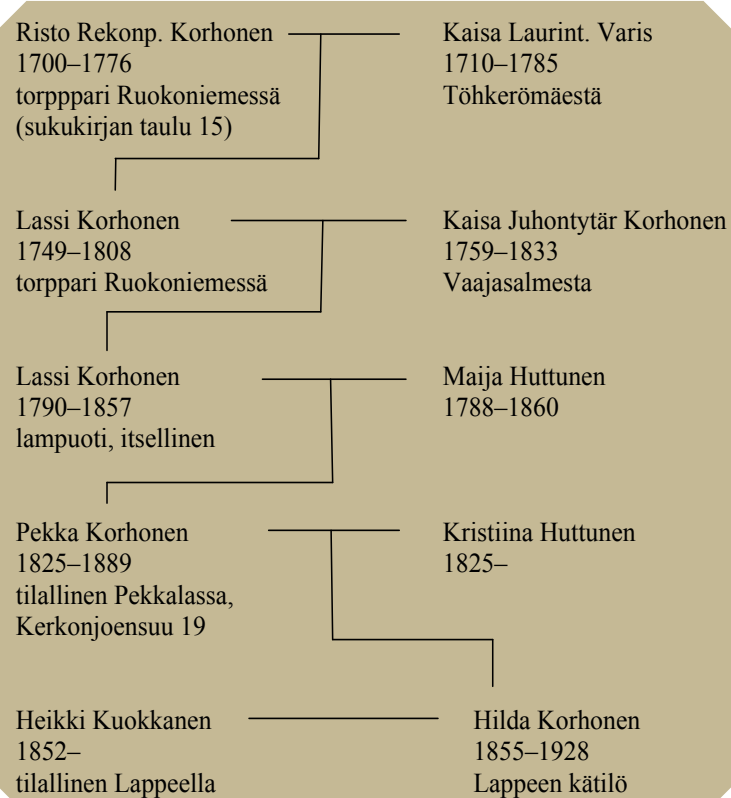
Pekka Korhonen oli Vaajasalmelta Ruokoniemeen siirtynyttä Rautalammin Korhosten haaraa. Hänellä ja hänen puolisoillaan Kristiina Mikontytär Huttusella s. 1825 oli viisi omaa lasta Hilda Maria s. 1855, Henrika s. 1858, Serafia s. 1861, Ida Johanna s. 1865 ja Selma s. 1868 sekä kasvattipoika Kalle Poikolainen s. 1854.

Vakavaraisen talon tyttärille haluttiin tarjota hyvät eväät elämälle. Hilda pääsi ripille 1871. Kansakouluun hän ei ehtinyt, sillä Haapamäen kansakoulu aloitti toimintansa vasta 1874. Kyläläisten sivistysharrastuksesta kertoo kuitenkin se, että koulu perustettiin yksityisenä. Hilda lähetettiin Kurkijoen maanviljelyskouluun Elisenvaaraan, mainetodistus heinäkuussa 1874 ja muuttokirja Kurkijoelle 1876, ja kolme vuotta hänen jälkeensä myös sisar Henrika³.

PITKÄ ETSINTÄ

On ehkä niin, että kouluun lähdettiin mainetodistus mukana ja että Hilda pyysi muuttokirjan vasta, kun hän valmistuttuaan jäi palvelukseen Kurkijoelle. Hän oli yhden talven karjakkona (dejan) Raholan kylässä, joka oli lähellä Laatokan rantaa kirkonkylän eli Lopotin länsipuolella. Merkintä on rippikirjassa itsellisten ja palvelusväen sivuilla niin, että siitä ei käy ilmi, missä Raholan talossa hän palveli.

Hilda muutti 1877 Lappeen pitäjään Lauritsalan kartanoon piiaaksi ja edelleen 1880 Sippolaan. Siellä hänet vihittiin saman vuoden marraskuussa Heikki Juhonpoika Kuokkasen kanssa. Tämä oli syntynyt Nurmeksessa 1852. Seuraavan vuoden elokuussa heille syntyi tytär Hilma Maria. Syntymämerkinnässä Heikki on kirjattu Sippolan hovin vanhemmaksi työnjohtajaksi (fogde) ja rippikirjassa perhe hovin palvelusväen sivulle. Lokakuussa perhe otti muuttokirjan Liperiin.

Siellä heidät merkittiin muuttaneiden luetteloon 3.11.1881. Seuraavana vuonna syntyi poika Toivo Johannes. Asuinpaikaksi on syntymämerkintään kirjoitettu Hurnilanranta ja Heikin ”elatuskeinoksi” työnjohtaja. Myöhemmässä papintodistuksessa paikka täsmentyy Simanaisen taloksi. Esimiesasemastaan huolimatta hän ei ehkä ollut tyytyväinen palkkalaisena toimimiseen, sillä etsintä jatkui 1884, kun perhe muutti Jämsän Niemi-Konkolaan (Juokslahti 6), tulomerkintä rippikirjassa 21.10.1884 ja lähtö 20.4.1885, kummallakaan ei rippimerkintöjä, mukana poika Toivo Johannes. Voi tietysti kysyä, tuliko Hilda todellisuudessa Jämsään ollenkaan, kun hän oli silloin kättilökurssilla Helsingissä niin kuin jäljempänä nähdään. Heikki oli sielläkin esimiesasemassa. Nimike oli nyt drengfogde, joka voisi tarkoittaa tilanhoitajaa, isäntärenkiä. Sellaista tilalla tarvittiinkin, sillä talon omisti tukkukauppias ja laivaliikennöitsijä Severus Konkola.

Jämsässäkään ei viihdytty kauan, sillä jo seuraavana keväänä perhe muutti Rautalammille Hildan kotitaloon Pekkalaan, missä Heikki on merkitty talollisen vävyksi. Ja taas runsaan vuoden päästä 1886 Heikki ja Hilda muuttivat, nyt Lapveden (Lappeen) Reijolaan (Kourulanmäki 1), mihin Heikki pääsi vuokraviljelijäksi (arrendator). Talo ei ollut aivan tuntematon, sillä Heikin veli voutioppilas eli maataloustyönjohtajaksi kouluttautuva Antti Kuokkanen oli tullut sinne muutamaa vuotta aikaisemmin. Seuraavalla vuosikymmenellä Reijolaan muutti kaksi Heikin sisartakin. Paikka on nykyään Lappeenrannan keskustan aluetta, heti rautatieaseman takana.

Oma paikka löytyi lopulta myös Lappeelta Tapavainolasta, vain muutaman kilometrin päästä Reijolasta. Paikka on ennestään tuttu sukulehemme lukijoille, sillä vuoden 1918 tapahtumissa kuollut Evert Aataminpoika Korhonen s. 1880 tuli rengiksi Tapavainolaan 1899 (WT 2014 s. 28) Heikin jo ollessa siellä isäntänä.

Tilanhankinta saattaisi olla oman selvityksensä arvoinen, sillä rippikirjassa on entisen isännän kohdalla merkintä ”Rikosk. No 186”.

Hilda Kättilö-lehden kuvassa vuonna 1928.

Heikki pääsi siis viimein isännäksi ja talolliseksi vuoden 1897 lopulla tai seuraavan alussa. Alku oli kovan työn takana, mitä kuvaa myöhempi lehtimuistelm⁴: ”Halu veti kuitenkin oman tilan omistajaksi ja niin ostikin hän Tapavainolan kylästä pienen rappiotilan. – Rakennukset olivat kokonaan rappiolla, puhumattakaan pelloista, jotka kasvoivat tuskin muuta kuin vesaikkoo. – Vähitellen muuttui entinen rappiotila parhaiten viljellyksi ja asutuksi pikkutilaksi, ei ainoastaan Lappeella vaan koko Etelä-Karjalassa.” Heikin työ sai julkistakin tunnustusta, sillä hänet valittiin Lappeen maamiesseuran ensimmäiseen johtokuntaan 1899. Tapavainola tunnettiin 1900-luvun alussa hyvänä karjatilana. Viipurin läänin maamiesseuran kotitalouskilpailussa 1914 se valittiin läänin mallitilaksi⁵.

KÄTILÖKSI

Kättilöitä oli koulutettu jo 1600-luvulta alkaen. Se olikin pitkään ainoa ala, johon nainen voi kouluttautua, ja vertautui muihin ammatteihin, räätäleihin, suutareihin, kutojiin tai kultaseppiin, joihin naisia ei huolitettu sukupuolensa takia, yliopistoista puhumattakaan.. Kaikissa kunnissa kättilöitä ei vielä ollut 1860-luvulla, koko maassa nelisensataa. Synnytyksistä huolehtivat vanhat vaimot vanhan tavan mukaan, vaikka jo Ruotsin vallan aikainen, tosin vain vähän aikaa voimassa ollut kättilöohjesääntö oli kieltänyt kouluttamattomia naisia hoitamasta synnytyksiä⁶.

Vuonna 1879 oli annettu uusi asetus kättilötoimesta. Kättilöltä vaadittiin koulutus ja kättilönvala. Asetuksessa säädettiin, että opetusta antoi Helsingin lapsenpäästöhuoneen yhteydessä toimiva oppilaitos ”kättilöimiä” varten. Lapsenpäästöhuone, Barnbördshuset, josta nykyään käytetään nimeä Vanha Kättilöopisto, oli valmistunut edellisenä vuotena 7. kaupunginosan kortteliin 133 Hägern⁷, myöhemmin suomeksi Kaulushaikara. Vuorimiehenkadun, Neitsytpolun ja Tehtaankadun rajoittamassa korttelissa on nykyään Venäjän suurlähetystö.

Aikaisemmin kättilöitä oli opetettu Nikolainkadulla (nyk. Snellmanninkadulla) sijaitsevilla yliopiston tiloissa. Kättilöoppilaat asuivat koko 1800-luvun yksityisissä vuokra-asunnoissa, joita kuvaillaan välistä jopa hygieniaoiloiltaan hyvinkin vaatimattomiksi. Vasta

1900-luvun ensi kymmenellä Kättilöopisto muuttui sisäoppilaitokseksi, kun opiston tontille rakennettiin oppilasasuntola⁸.

Oppilaita otettiin kolme kertaa vuodessa ja koulutus kesti vuoden. Koulutus oli maksutonta, mutta ylöspito piti oppilaiden itse kustantaa. Pelkkien hakupaperoiden nojalla koulutukseen ei päässyt, vaan lisäksi piti suorittaa pääsytutkinto⁹. Kättilömatrikkeliin¹⁰ Hilda kirjattiin 15.7.1884 numerolla 730. Valmistusmerkinnässä 23.7.1885 on arvosana ”aivan tyydyttävä”, ”mycket duglig”. Näistä ruotsinkielinen ilmaus kuulostaa nykykorviin paljon paremmalta. Suomen historian professori Kirsi Vainio-Korhosen sanookin, että ’mycket duglig’ on niin myönteinen arvio, että parempi suomenkielinen ilmaus olisi ’erittäin kelvollinen’.

Hakemiseen liittyi melkoinen paperisota. Hildan hakukirjeen mukana oli viisi liitettä¹¹: papintodistus Liperistä, lääkärintodistus, varallisuustodistus, päästötodistus Kurkijoelta (kopio) ja avonainen asianajovaltakirja. Kättilömatrikkelissa Heikin tittelinä oli inspektör, papintodistuksessa työnjohtaja ja varallisuustodistuksessa pehtori. Lääkärintodistuksesta käy ilmi, että Hildalla oli ”vakava ja hyvä terveys” ja että hän oli ”ruumiinvammoista vapaa”. Varallisuustodistuksessa ei sanota yhtään sen enempää kuin kättilöasetus vaatii: ”H. M. Korhosella on tarpeeksi varallisuutta itse kustantaa ylöspitonsa ollessansa oppilaana Helsingin lapsensynnytyslaitoksessa”.

Kättilön tointa aloittaessaan tai uudelle paikkakunnalle muutettuaan kättilön piti ilmoittautua piirilääkärille. Asuntonsa edessä hänellä piti olla kyltti ja poistuessaan jättää tieto siitä, missä oli tavattavissa. Ilmoitusvelvollisuutta toteutettiin myös niin, että kättilö ilmoitti asuinpaikastansa sanomalehdessä. Tästä oli olennainen apu Heikin ja Hildan vaiheiden selvittämisessä, sillä toukokuun alussa 1886 Hilda ilmoitti lehdessä asuvansa ”vanhalla Luukkaalla masinisti Hoffrenin asunnossa”. Reijolaan päästiin muuttamaan ilmeisesti vasta alkusyksystä, sillä syyskuun puoleessa välissä Hilda ilmoitti asuvansa Reijolan lesken talossa. Huomionarvoista näissä ilmoituksissa on ehkä sekin, että vanha sukunimikäytäntö oli edelleen voimissaan, sillä ilmoittajan sukunimi oli Korhonen eikä Kuokkanen.

Lappeella Hilda ei siis enää ollut vain miehensä mukana kirjoihin merkitty vaimo, vaan hänellä oli itsenäinen asema ja oma ammattinimike: kättilö (barnmorska). Hän oli kunnan ensimmäinen kättilö. Lappeen historiassa⁵ sanotaan lakonisesti, että ”vuonna 1886 kättilöksi ryhtyi Hilda Maria Korhonen”. Epämääräinen lähdeviitteetön ilmaus selittyy sillä, että kunnan ei tarvinnut kättilöä hakea, sillä Hilda tarjoutui itse siihen toimeen. Tarkempi tieto on vanhassa Lappeen historiassa¹².

Asiaa käsiteltiin kuntakokouksessa 6.3.1886¹³. Pöytäkirjaan kopioitiin Hildan anomus kokonaisuudessaan:

”Kunnioitettavalle Lapveden pitäjän kuntakokoukselle.

Täten rohkenen ilmoittaa nöyrän anomukseni Lapveden kunnalle, että pyydän lupaa päästäkseni kättilöksi kuntaan, jota varten täten myötä liitän Kopion taitodistuksestani ja papin kirjani, myös anon kunnan minulle vuotuisasti maksamaan palkkaa kaksi sataa viisikymmentä (250) suomen markkaa, sekä toimituksiin kyytit ja ylöspito, ja avusta kolme markkaa sekä hoidamisesta yhden markan vuorokauden ajalta. waan kunnan köyhistä joilla ei ole waroja, en waati palkkaa awusta waan kyytin ja lääkkein kustannos maksut.

*Nöyrimmällä pyynnöllä ja Kunnioituksella
Hilda Maria Korhonen.”*

Kättilö katsottiin niin ”tarpeelliseksi virkailijaksi”, että valinta tehtiin kuntakokouksessa yksimielisesti. Myös Hildan pyytämä palkka hyväksyttiin, vaikka kirjattiinkin kuukausipalkkana ”20 m 84 penniä”.

Kuitenkin jostain syystä vielä 1911 sanotaan Kättilö-lehdessä¹⁴, että Hilda oli ”yksityisesti praktiseeraava” eli itsenäinen ammatinharjoittaja. Kunnankättilö hän kuitenkin oli, sillä muistokirjoituksessakin Hildaa nimitettiin kunnan kättilöksi. Hänelle oli myönnetty kolmen kuukauden virkaloma kesällä 1910 ja virkaerosta koskevassa lehtikirjoituksessa sanotaan kuin vahvistukseksi, että ”rouva Kuokkanen toimi Lappeen kunnan kättilönä”.

HILDAN PERHE 1910-LUVULLA

Tapavainolassa syntyi vielä kaksi lasta Armas 1891 ja Hanna 1893. – Hilda hoiti kättilöntointaan täydet 25 vuotta. Pitäjäläiset olivat häneen ilmeisen tyytyväisiä, sillä hänen virkaeroaan koskevassa lehtikirjoituksessa vuonna 1911 häntä luonnehdittiin puolueettomaksi, ammattitaitoiseksi ja hermostonsa puolesta kestäväksi. Hankaluutta erityisesti köyhille avuntarvitsijoille oli tosin tuottanut se, että Tapavainola oli ”kaukana kaupungista”, runsaan kuuden kilometrin päässä nykyiseltä torilta.

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAJA

Kättilöntoimen jätettyään Hilda ei kuitenkaan malttanut jäädä vain talonemännäksi, vaan hän toimi edelleen rokottajana ja osallistui järjestötoimintaan ja kunnallispolitiikkaan. Voimiakin vielä oli, sillä 60-vuotisuutisessa sanotaan, että ”kelpaa hän vielä esikuvaksi kenelle tahansa mitä reippauteen, tarmoon, hyväntuulisuuteen ja taloudenpitoon tulee. – monet lienevät ne ihmiset, jotka saavat kiittää häntä siitä, että hän ei tyytynyt ainoastaan virkatehtäviensä tunnolliseen suorittamiseen, vaan niiden ohessa on hän antanut maalaisemännille monta hyvää neuvoa ja kultaista ohjetta”.

Hildan sanotaan olleen ”ensimmäisiä naisia paikkakunnalla, joka huomasi maaseudun naisen aseman velvoitukset yhteiskuntaelämässä ja toimi innokkaasti heidän sivistystasonsa ja ammattitaitonsa kohottamiseksi”. Tällä oli varmaankin olennainen merkitys siihen, että hänet valittiin kunnanvaltuuston jäseneksi vuoden 1918 kunnallisvaaleissa. Hyvä suoritus, sillä valtuuston 36 jäsenestä vain kaksi oli naisia.

Ulottuipa Hildan vaikutus oman kunnan rajojen ulkopuolellekin. Vuonna 1903 hän oli alustamassa kysymystä rokottajan ja kättilön toimen yhteensopivuudesta Viipurin läänin kättilöyhdistyksen vuosikokouksessa. Hän oli myös jäsenenä toimikunnassa, jonka tehtävä oli suunnitella vuonna 1909 Sakkolassa pidetyn maatalousnäyttelyn ohjelma. Edelleen hän oli yksi seitsemästä lappealaisesta edustajasta nuorsuomalaisen piirihallinnon kokouksessa Lappeenrannassa 1913. Vuonna 1923 hänet kutsuttiin Viipurin 1. maanviljelysseuran 75-vuotisjuhlassa seuran kunniajäseneksi. Sisäasiainministeriö myönsi hänelle ylimääräisen eläkkeen vuonna 1925.

Hilda kuoli Lappeella 31.3.1928. Kuolinuutisessa¹⁵ hänestä kerrotaan ammatillisten ja emännyyteen liittyvien asioiden lisäksi näin: ”Wainaja otti innolla osaa myös henkisiin pyrintöihin ollen jäsenenä ja toimihenkilönä useissa yhdistyksissä. Näistä mainittakoon Lappeen Marttayhdistys, Lappeenrannan naisyhdistys sekä useat kristilliset seurakunnat ja järjestöt.

Luonteeltaan harkitseva ja herttainen sekä uskonnollismielinen vainaja jätti itsestään kauniin muiston jälkeensäjääneille.” Pitkä muistokirjoitus hänestä oli myös Kättilö-lehdessä 5/1928. – Lapset, nuorinta lukuunottamatta, kuolivat pieninä. Hannasta tuli papin rouva, puoliso vuodesta 1919 Aaro Tolsa, settlementtiliikkeen keskeisiä vaikuttajia Pohjois-Suomessa.

Suuret kiitokset tästä jutusta kuuluvat Mäntän Pekka Korhoselle, joka ehdotti jutun kirjoittamista ja selvitti Hildan elämänsä historian pääpiirteet. Ilman hänen aloitteisuuttaan tätä juttua ei olisi syntynyt. Kiitokset ansaitsee myös Lappeenrannan kaupunginmuseo, joka toimitti auliisti kopion valintapöytäkirjasta, ja Hildan lähisukulainen Juha Riepponen, joka lähetti valokuvan Hildan perheestä.

Lähteinä on käytetty Suomen sukuhistoriallisen seuran jäsensivuille ja Arkistolaitoksen digitaaliarkistoon digitoituja seurakuntien kirkonkirjoja, Kansalliskirjaston digitaalista sanomalehtiarkistoa sekä seuraavia lähteitä:

1 *Rautalammin seurakunnan rippikirja I 1852-1861* (I Aa:21) s. 438–441, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=7133501>.

2 *Nujulan kaupungin historia. Saikarin–Vaajasalmen kyläkirja*. Saikarin–Vaajasalmen kyläkirjapiiri, Kuopio 2006.

3 *Rautalammin seurakunnan rippikirja I 1872-1881* s. 489, <http://www.sukuhistoria.fi/sshy/sivut/jasenille/paikat.php?bid=2564&pnum=498>.

4 *Mallitiloja ja niiden omistajia menneiltä ajoilta Lappeelaa*. Maakansa 31.8.1929.

5 *Kunta kaupungin kupeessa. Lappeen historia II*. Lappeenrannan kaupunki, 2011.

6 Vainio-Korhonen, K. *Ujostelemattomat*. WSOY, Helsinki 2012.

7 *Helsingin kaupungin henkikirja 1885* s. 2806 (U:102). Digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=23734975>, kuva 526.

8 Laiho, A. (toim.) *Viisaista vaimoista nykyajan kättilöiksi. Kättilökoulutus Suomessa 175 vuotta*. Kättilöopisto 1991.

9 *Keisarillisen majesteetin uudistettu armollinen ohjesääntö kättilöimille Suomessa*. Helsinki, 6.5.1879. Saatavissa ainakin opinnäytteestä Paula Aaltonen: Hämeenlinnan lääkäripiirin koulutetut kättilöt vallan rakenteissa 1879–1920, liite 3, osoitteessa <http://docplayer.fi/4418940-Hameenlinnan-laakaripiirin-koulutetut-katilot-vallan-rakenteissa-1879-1920.html>, viitattu 23.9.2018.

10 Kansallisarkisto. *Kättilöluettelo 1876–1919*, I Bi:1.2.

11 Kansallisarkisto. *Hakupaperit, Lääkintöhallitus F, anomuksia kättilökurseille 184–1886*, Eah 2.

12 Murto, T. G. *Lappeen pitäjän historia II, vuodesta 1784 nykypäiviin*, s. 181. Lappeenranta 1929.

13 *Lapveden kuntakouksen pöytäkirja 6.3.1886*, 4. asia. Lappeenrannan kaupungin arkisto.

14 *Kättilö-lehti* 11/1911 s. 14.

15 Kuolinuutinen. *Etelä-Savo* 5.4.1928.

Tulevaisuuden ovenkahvat

Materiaalitekniikan tohtorin Saara Söyringin kehittämä menetelmä torjuu tehokkaasti tappavia bakteereita.

Kristiina Hurmerinta

Kaikki alkoi panimobakteereista, jossa haasteena siellä oli estää bakteerien kasvu pinnoilla.

”Kehittelimme superhydrofobista vettä hylkivää pintaa, jotta vesi ei pystyisi tarttumaan pintaan vaan pomppaisi pois. Se herätti mielenkiinnon ja halusin tutkia ilmiötä lisää”, tekniikan tohtori Saara Söyrinki kerto tutkimuksestaan.

Sieltä panimon pöydältä on siis kotoisin hänen tutkimusaiheensa. Samantapaisia kokeita oli tehty jo jonkin verran aiemmin maailmalla, mutta Saara halusi tutkimusryhmänsä kanssa viedä ajatusta edelleen.

Olisiko mahdollista kehittää pinnoite johon bakteerit eivät tarttuisi?

”Esimerkiksi hopea, sinkkioksidi, kulta nanokokoisena ja kupari ovat antibakteerisia aineita. Tämä tiedettiin jo 1000 vuotta sitten ja niinpä laitettiin hopea kolikoita vesitankkiin. Hopealla edistettiin myös maidon säilyvyyttä astiassa”, Saara tietää.

Sairaaloissa käytetään esimerkiksi hopeasidoksia palovammojen hoidossa. Apteekeista on nykyään saatavissa Salvequickin hopealaastareita. Jos ovissa olisi hopeiset, kultaiset tai kupariset kahvat bakteerit eivät leviäisi. Mutta. Ne kaikki tietysti kähvellettäisiin julkisista paikoista varmaankin hyvin nopeasti.

Nyt Saaran väitöskirjassaan tutkimalla menetelmällä voidaan pinnoittaa esimerkiksi juuri ovenkahvoja ja muita pintoja bakteereita tappavaksi ja niiden kasvua torjuvaksi.

Kokeissa mitattiin antibakteeristen pintojen tehokkuutta upottamalla metallilevyjä metyleeninsiniseen orgaaniseen väriaineeseen.

”Pinnoitteilla on potentiaalia sairaalaympäristössä. Ovenkahvasta saadaan antibakteerinen melko yksinkertaisilla neste- ja kaasufaasimenetelmillä. Helppomimmillaan kappale voidaan upottaa veteen, jossa on sinkki-ioneja ja mahdollisesti muita reaktiota edistäviä kemikaaleja, ja pintaan muodostuu kerros, jonka rakennetta voidaan hallita nanomittakaavassa. Juuri pinnan rakenteella on merkittävä rooli pinnoitteen tehon kannalta. Usein ideoita tietynlaisiin pintarakenteisiin on saatu luonnosta.

Jotkut kasvit ja hyönteiset torjuvat mikrobeja esimerkiksi piikkimäisen nanorakenteen ansiosta, ja näitä rakenteita olemme pyrkineet luomaan pinnoille myös laboratoriossa.

”Tutkimusryhmässäni on 12 tutkijaa, joista osa tutkii antibakteerisia ja likaantumattomia pintoja”, Saara kertoo.

Mitä ajankohtaisinta näin korona-aikaan. Se onkin lisännyt kiinnostusta Saaran tutkimusta kohtaan. Yhteydenottoja on tullut erilaisia rakennus- ja siivousfirmoja edustavilta tahoilta.

”Busseissa tangot, joihin tartutaan ja hälytysnapit, lentokoneen WC:n oven kahva, turvavyö ja tarjoilupöytä ovat riskipitoja. Samoin kuin sairaaloissa pinnat, joita liki kaikki kävijät koskettavat”, Saara kertoo.

Hän ottaa esimerkiksi leikkaussalin, jossa esimerkiksi instrumentit tai kankaat pinnoitettaisiin tehokkaalla antibakteerisella materiaalilla.

”Puhdistus, joka perustuu esimerkiksi korkeaan lämpötilaan tai kemikaaleihin pitää tehdä joka kerta uudelleen. Hopeointi taas kestää kuukausia jollei pidempäänkin. Pinnoitteen käyttäminen säästää aikaa ja rahaa ja parhaimmillaan se on ympäristöystävällistä, kun ei tarvitse pestä kemikaaleilla”, Saara selvittää.

Tekniikan tohtori Saara Söyrinki kehitti pinnoitteen, jonka avulla voidaan tulevaisuudessa torjua vaarallisia sairaalabakteereita ja taistella myös Korona-virusta vastaan.

OVATKO TULEVAISUUDEN LEIKKAUSSALIT SILATTU HOPEALLA JA PYSÄYTÄMEKÖ BUSSIN HOPEANAP-PIA PAINAMALLA?

Uusien erityispinnoitteiden avulla saatetaan tulevaisuudessa pystyä torjumaan esimerkiksi antibiooteille vastustuskykyisten vaarallisten sairaalabakteerien leviämistä. Samoin kuin vaikkapa julkisessa liikenteessä pystyisimme estämään pinnoitteiden avulla bakteerien leviämisen. Tulevaisuudessa saatetaan Saaran menetelmän ansiosta tehdä leikkauksia vaikka savimajassa.

"Tässä työssä tarvitsemme poikkitieteellistä yhteistyötä. Tarvitsemme bioteknikkoja, kemistejä, ter-

veysteknologian asiantuntijoita. Esimieheni professori Erkki Levänen on kannustava ja innostava", hän sanoo.

Saara opiskeli Tampereen Teknillisessä yliopistossa materiaalitekniikkaa. Hän aloitti tutkimuksensa 2013 ja väitöskirja Structured ZnO and Al₂O₃/Ag Surfaces valmistui 2018. Noiden viiden vuoden aikana hän paitsi teki väitöskirjaa, hän avioitui ja sai Vilja-tyttären 2017.

"Äitiyden ja tutkijan työn yhdistäminen on ollut haasteellista, mutta on onnistunut hyvien tukijoukkojen ansiosta.

Hän on suunnitellut tutkimusvaihtoa Dubliniin, kunhan koronarajoitukset hellittävät. Dublinin yliopistosta oli myös Saaran vastaväittäjä professori Suresh Pillai.

Irlanti kiinnostaa koska siellä tehdään samojen materiaalien kanssa töitä, heidän näkökulmansa on vain hieman erilainen.

"Odotan paljon tuolta jaksolta. Mukaan tulevat myös puolisoni Markus Söyrinki ja lapset Vilja 3v ja lisäksi 1 v," hän sanoo.

Saara uskoo, että 1–2 vuoden kuluttua on markkinoilla jo konkreettisia tuotteita.

Saaran sisarukset ja serkut ovat kaikki siunattu topaikoilla insinöörigeneillä. Vanhin sisar Emmi Ehrl valmistui diplomi-insinööriksi ja matemaattisten aineiden opettajaksi Tampereen teknillisessä yliopistosta ja työskentelee Saksan Plattlingissa UPM:n tehtaalla. Insinööriveli (YAMK) Olli Heinonen työskentelee Patrialla liiketoiminnan kehityksessä ja seuraa hyvin läheltä parhaillaan käynnissä olevaa hävittäjäkauppaa. Perheen kuopus Timo Kaarle niin ikään diplomi-insinööri Tampereen teknisestä yliopistosta työskentelee tällä hetkellä Belgiassa Antwerpenissä Walkilla toimitusketjupäällikkönä. Ja onhan vielä suvussa mainiot insinööriserkut Ville ja Lauri.

Kuvat: Kristiina Hurmerinta

Savusaunan portailla Markus ja Saara Söyringin perhe. Lapset Vilja kolme vuotta ja lisäksi yksi vuotta. Perhe on lähdössä syksyllä (jos korona-tilanne sallii) Dubliniin Irlantiin, jonne Saara menee tutkijavaihtoon.

Makromaailmoita ja taistelutahtoa

Iiris Haltimo sai vuosi sitten tietää kohtalokkaasta diagnoosistaan. Oli tullut aika katsoa elämää entistä tarkemmin.

Kristiina Hurmerinta

Tapaan Iiris Haltimon Kansallismuseon kahvilassa. Hän on jo huomenissa lähdössä Konneveden mökille, jonne perheen koirat ovat matkustaneet viikkoa aiemmin.

"Tää on makee rakennus. Käyn täällä filistelemässä välillä. Museokortti, jonka hankin vuoden alussa on jo maksanut itsensä takaisin," hän tuumii.

Mutta maalle tekee mieli. Siellä on sentään lunta ja talven tunnelmaa, sillä pääkaupunkiseudun talvi on ollut surkea. Iiris näyttää äitinsä ottamia kuvia kännykästään.

"Koirat Aino ja Leni nauttivat, kun saavat peuhata lumessa ja olla vapaana," hän sanoo.

Konnevedellä Iiris saa toteuttaa vapaasti valokuva-harrastustaan. Hän osti ensimmäisen järjestelmäkameransa 2013 ja siitä nytkähti valokuvausvaihe silmään.

"En ymmärtänyt siitä järkkäristä sen hölkkäsen pölähtämää. Olin aiemmin kyllä kuvannut filmille, mutta sanoisin, että se oli sellaista räpsimistä."

Iiris Haltimolla on ollut ammatteja kuin Aku Ankalla. Ylioppilaaksi tulon jälkeen hän valmistui myyntisihteeriksi, jakoi postia, oli myyjänä, suoritti meikkaaja-stilistikoulutuksen ja työskenteli päiväkodissa. Iiriksellä diagnosoitiin vuosi sitten ALS eli motoneutronitauti, joka rappeuttaa lihasten toimintaa ohjaavia liikehermosoluja. Kuva vasemmalla: Kristiina Hurmerinta Kuva oikealla: Käenkaalit, Iiris Haltimo

TIETONURKKA

ALS eli amyotrofinen kateraalkleroosi on yksilöllisesti etenevä motoneuronitauti.

Se rappeuttaa lihasten toimintaa ohjaavia liikehermosoluja, jonka vuoksi lihakset menettävät vähitellen hermoyhteytensä. Taudin aiheuttaja on tuntematon. Eliniän ennuste diagnosoinnin jälkeen voi vaihdella muutamasta kuukaudesta jopa kymmeneen vuosiin. Tilastollinen keskiarvo on kuitenkin noin 3-5 vuotta. Suomessa ALSia sairastaa noin 450-500 ihmistä. Se ei ole tarttuva tauti.

Keltavuokko, liris Haltimo

liris marssi kirjastoon ja lainasi kirjan digikuvauksen alkeista, sillä nyt hän halusi päästä tosissaan perille mistä oikein on kysymys. Kokeilemalla löytyi oppia valotuksiin, aukkoihin ja muihin kuvauksen saloihin. Pikku hiljaa hän alkoi tajuta kuinka säädöt vaikuttivat toisiinsa.

”Sitten marraskuussa 2018 ostin makro-objetiivin ja siitähän avautui ihan uusi maailma,” hän sanoo.

Siitä alkoi matka makromaailmoihin, luteen takajal-kaan, ja hämähäkin säärakarvoin. Objektiivin vei hyvin lähelle, niin lähelle, että ludekin oli jo kaunis. liris oppi myös hyvin nopeasti kuinka tärkeä elementti kuvauksessa on valo, joka paljastaa pikkuruista kohteista ihmeellisiä asioita.

”Kyllähän minä tiesin miltä hämähäkki näyttää, tai luulin tietäväni. Sitten kuvatessani eka kertaa landella hyppyhämähäkkejä, ällistyttävää oli päästä tarkkailemaan vaikkapa vain niiden silmiä”.

lirikselle valokuvaaminen on voimaannuttavaa. Ja voimaa hän tarvitsee, sillä vuosi sitten hän sai pysäyttävän diagnoosin. Kuukausien epävarmuus ja hätäännys päättyi, kun tutkimukset paljastivat hänen sairastavan ALSia.

”Mulla oli ollut pitkään outoja oireita. Oli selkäsärkyä ja kävely tuntui kuin olisi ollut pienessä hiprakassa. Tapaino oli muuttunut epävakaa. Kaikki alkoi hidadustua paitsi ajatus,” hän kertoo.

Täsmällisen diagnoosin myötä verikokeet paljastivat, että hänen ALSinsa johtuu geenivirheestä.

”Se oli kaikkien huonojen uutisten joukossa se hyvä uutinen, sillä jos syy piilee geenijutussa niin se, luojan kiitos etenee hitaasti”.

Nyt liriksellä on kulkemista helpottamassa rollaattori ja sauvat.

”ALS vaikuttaa kaikkeen, siihen kuinka haluaisi liikua, tehdä asioita, touhuta. Monesti olen suutuksisani lennättänyt sauvat ja rollaattorit seinään. Mutta ihan ihmettelen, kuinka hyvin kuitenkin pystyn hallitsemaan mieleni. Siinä auttavat koirat, valokuvaus ja musa”.

liris vietti lapsuutensa Helsingissä. Isä, huilisti ja kapellimestari Ossi Minkkinen työskenteli sotilassoittokunnassa ja niinpä musikaalisen tyttären tie vei soitotunneille. Instrumentiksi valikoitui viulu, jota liris soitti viisivuotiaasta 15 vuotiaaksi asti. Musiikista ei tullut ammattia, mutta liriksellä oli tiuhaan kiertävä oma bändi Iris Flower Group, joka soitti rockia punkvivahteella. Blues ja soul tuli ohjelmistoon ”kypsemällä iällä”.

Viimeisin liriksen keikka oli Korhosten sukujuhlissa Konnevedellä kesällä 2019, liris vetäisi tunteikkaasti kaksi ikivihreää blues biisiä ja häntä säesti konnevetisen Heikki Oittisen tyttären puoliso Jali Tuhkanen. ”Musiikki on minulle tärkeää ja laulu on mun juttu,” liris sanoo.

Elämä on muuttunut vuodessa radikaalisti. Sitkeä nainen ei suinkaan ole luovuttanut. Nyt on aikaa kiertää museoita, valokuvata, lukea rästiin jääneet dekkarit ja vaikka suppailla Keiteleen laineilla. Elämä ei ole niin huonolla tolalla, jos ihmisellä on huumorintajua.

Nyt on myös aikaa järjestää valokuvat, poimia niistä parhaita näyttelyä varten. lirikseltä ilmestyi tänä kesänä postimerkki - ja postikorttisarja, joita on käytetty kuvituskuvina tässä lehdessä. Hänellä on taito tavoittaa hetki hämähäkin silmäkulmassa tai käenkaalin hennot värit, jotka ovat liki tavoittamattomissa tavalliselle silmälle. liris tekee näkyväksi luonnon monimuotoisuuden ja kauneuden.

Vapaa valinta

Sukupolvien työllä tehdyt laidunmaat ja utelias mieli ovat menestyksekkään karjanhoidon vankka perusta Rautalammin Pakarilassa.

Kristiina Hurmerinta

"Ajatus ostaa perheeni omistama tila Vanhatalo syntyi 1990-luvun alussa Tampereella. Aikaa kului kuitenkin kymmenen vuotta asian kypsyttelyyn," Leena Pakarinen kertoo.

Kiinnostusta viljelyyn oli. Sillä Leena oli vastannut puolisonsa Anssi Hännisen kanssa Vanhatalon viljelyksistä koko 1990-luvun ajan.

Leena on ammatiltaan toimittaja ja puoliso Anssi Hänninen insinööri. Silti maaseutu veti heitä puoleensa vaikka maanviljelys koettiin julkisessa keskustelussa lähinnä auringonlaskun alaksi. Leena ja Anssi olivat kuitenkin saaneet vuosikymmenen aikana tuntumaa karjatilan töihin ja kokivat sen haasteellisena ja kiinnostavana, juuri heille sopivana.

Vuonna 2000 syntyi sitten päätös ostaa tila. Esikoispoika Juuso syntyi samana vuonna. Muutokset käynnistyivät, Tuovi äidille, Vanhatalon entiselle emännälle valmistui talo Konnekosken rannalle. Vanhatalo sai uuden isäntäparin.

"Rakensimme tilan toiminnan alusta asti siten, että pystymme hoitamaan sen kahdestaan. Kumpikin tarvittaessa pystyy hoitamaan sitä yksin. Tämä siksi, koska meillä myös muita töitä. Minä hoidan farmia, kun Automaatti-Anssi asentaa kameroita. Anssi hoitaa farmia vaikkapa silloin, kun minä hörhöilen opettajana. Olen tehnyt kokoajan myös toimittajan töitä," Leena kertoo.

Tuottoisa maitotila ja perintöpellot olivat Jaakko isän ja Tuovi äidin jäljiltä hyvässä kunnossa. Jaakon isä Taavetti kuului aikansa edistyksellisiin viljelijöihin ja alkoi jo 1890-luvulla viljellä naapureidensa suureksi ihmeksi heinää.

"Sitä pidettiin tuolloin ihan hulluna, mutta siinä oli uudenlaisen karjatalouden alku. Isoisäni raivasi peltoalaa 100 ha, isä Jaakko 10 ha ja me vain 1 ha. Näen historiamme hyvin pitkälti peltojen kautta," Leena sanoo.

Tämän päivän trendi on vuokrapellot, sen myötä kokonaispeltopinta-ala on tuplaantunut Anssin ja Leenan aikana.

Vuosi 2007 oli kulminaatiopiste. Tilalla oli tuolloin yhtä paljon emolehmiä kuin lypsykarjaa. Perheen esikoinen Juuso oli syntynyt vaikeasti vammaisena ja vaati erityishoitoa.

"Silloin piti päättää miten jatketaan. Tehdäänkö lypsäville robottipiha vai keskitytäänkö emolehmiin. Se päivä, kun lypsykarja lähti, oli sateinen surun päivä. Tietty aikakausi oli päättynyt," Leena kertoo.

Nyt päätöksen kanssa on eletty yli kymmenen vuotta. Uutta kierrettä tilallisten elämään on tuonut Leenan sijaistukset äidinkielen- ja ilmaisutaidonopettajana Matti Lohen koululla Rautalammillä. Leena kuvaa uutta työtään aidoksi haasteeksi.

"Toimittajana olen tottunut havainnoimaan, kuuntelemaan. Opettajan rooli on aivan erilainen ja siihen kuuluu valitettavasti myös kurinpidolliset toimet. Pipot, käänkyt ja purkat, ne ovat liian usein väärissä paikoissa".

Vanhatalo Rautalammin Pakarilassa on rakennettu 1890. Se on toimittaja Leena Pakarisen lapsuudenkoti. Vanhatalon laiturilla käyskentelee 61 emoa ja kaksi sonnia. Tila on keskikokoista isompi karjatila. Leena otti talon ohjat käsiinsä 2001.

Kuva: Kristiina Hurmerinta

Yhtä asiaa oppilaat ovat ihmetelleet uudessa opettajassaan, kuinka ihmeessä hän voi puhua heille niin kauniisti. Leenalla on vastaus valmiina. Hän on tottunut puhumaan lempeästi lehmiansä kanssa.

”Jatkan syksyllä sijaistamista, mutta en halua tehdä sitä niin säännöllisesti kuin tähän asti. Kirjoittaminen nimittäin kärsii opettajan työstä. Toimittajan pitää seurata valppaana yhteiskunnan asioita, käydä seminaareissa, lukea alan kirjallisuutta ja olla valmis lähtemään juttukeikoille,” hän kertoo.

Emolehmätuotannon kausiluonteisuus mahdollistaa ammattien moninaisuuden Vanhallatalolla. Nyt on parhaillaan laidunkausi ja tilalla kiinnitetään erityistä huomiota juuriston kehittymiseen pelloilla. Hiilen sitominen on tärkeä asia, joka pitää huomioida modernissa maataloudessa.

”Lehmät styylaavat parhaillaan sonnien kanssa laituilla. Meidän tehtävänä on järjestää niille viihdykettä lemmenpuuhien sekaan,” Leena kertoo kesäarjestaan.

Lehmät myös järjestävät yllätyksiä isäntävälle ja joskus on meno jopa luokatonta. Riistakamera paljasti tämän päivän kepposet. Olivat mokomat karanneet ja parveilivat naapurin pihamaalla.

”Paikalliset cowboyt ottivat tilanteen haltuun ja toivat emot kotiin,” Leena sanoo ja nauraa.

Syksyn koittaessa vasikat vierotetaan emoistaan. Osa myydään kasvattamoon ja itselle jätetään uudistuskypsyisiä yksilöitä. Ja voi niitä nimiä, joita vasikat kantavat. On Primroseam, Latina Girliä, yksi sonni sai nimensä norjalaisen vesiputouksen mukaan, Rjoan-defossen. Yksi sonneista oli nimeltään Kesä-Esa.

Karannut emolehmälauma palaamassa kotiin seikkailurikkaalta pakomatkaltaan.

Monet nimet ovat muistoja pariskunnan yhteisiltä maantieteellisiltä matkoilta kuten esimerkiksi Iguazu, joka on vesiputous Brasilian ja Argentiinan rajalla. ”Iguazu on muuten aito reissunimi ja sen vasikat ovat muuten vain vesiputouksia,” Leena sanoo ja nauraa.

Tilan lepokausi ajoittuu loka- ja tammikuulle.

”Se on juuri se aika, jolloin voimme keskittyä myös muihin töihimme parhaiten. Sinä aikana myös chilailiaan ja ruokitaan lehmiä,” Leena kertoo.

Talvisaikaan emolehmien ruokinta muistuttaa hyvin pitkälti vanhojen rouvien ruokavalioita, paljon kuitua, mutta vähän energiaa. Tarjoilu navetassa muuttuu tammikuussa, kun lähdetään kohti poikimakautta. Meny koostuu silloin apilasta, herneestä, vörnasta ja kaikesta suloisesta syötävästä. Kamerat valvovat yötä päivää karjaa.

”Hoitamitoitus on kohdillaan. Voimme piipahtaa vaikka kaupungissa sillä pystymme tarkkailemaan navetan tapahtumia tabletilla ja puhelimestamme,” Leena sanoo.

Lehmien herkutellessa hoitohenkilökunnan äänen sävy muuttuu..

”On lempeän puheen aika. Lehmille puhutaan suloisäkeitä, tarkkaillaan niiden poikimaoireita. Olemme varppeillamme ja autamme niitä tarvittaessa,” Leena kertoo.

Orlando- ja Kingi-sonnien talvi on puolestaan ollut syömistä ja nukkumista, voimien keruuta kevätkarkeiluun.

Vanhallatalolla panostetaan paitsi ensiluokkaseen eläinten hyvinvointiin myös jalostukseen. Tavoitteena on hyvät uudistusemot. Kun semmari eli keinosiementäjä tulee keväällä tilalle on siellä jo valmiina Ranskasta ostettua huippuspermaa. Vain paras on kyllin hyvää Vanhantalon emolehmille.

”Jo vuoden vaihteessa alamme väijyä siemenlistoja,” Leena kertoo.

Ehtiikö ehtoisa emäntä tehdä vielä jotain muuta karjan, kehitystyön, kirjoittamisen ja opetustyön lisäksi?

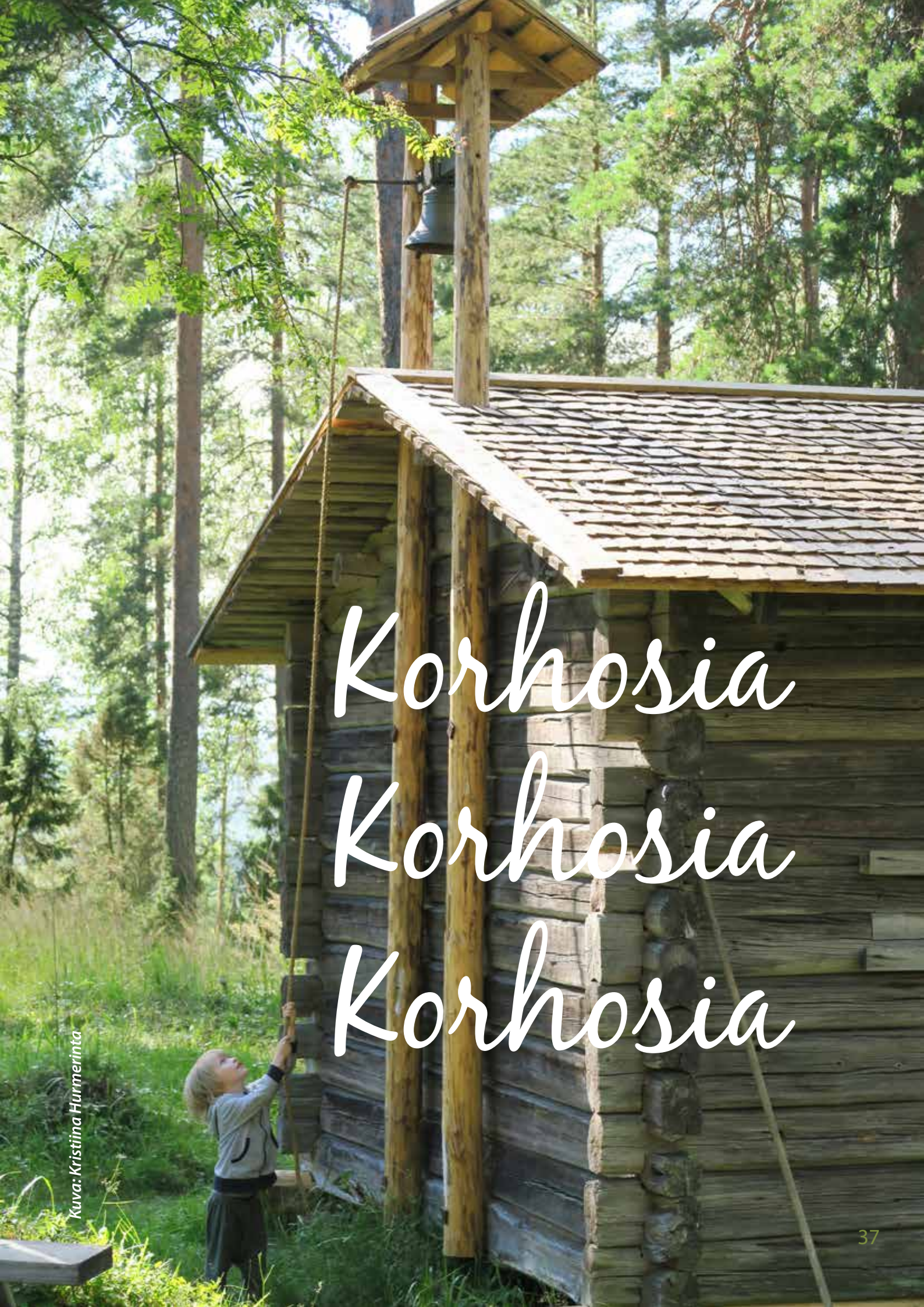
”Olen kirjastoihminen. Lukeminen on elämäntapa. Koko perhe lukee ja kuuntelee äänikirjoja. Anssi traktorissa, Tuuli-tyttäreemme milloin missäkin kuten minäkin. Harrastukseksi voisin sanoa vesijuoksua ja uin-

Elsa Mehto os.Korhonen (19.6.1912 – 21.12.1995) hoiti lehmiään rakkaudella. Nipurin Elsa on Leena Pakarisen mummo ja kuuluu Selkämän sukuhaaraan (kuva kotialbumista).

tia. Anssin ja minun yhteinen harrastus on matkailu. Matkoilta saamme vaikutteita, opimme uusia asioita. Anssi on saanut amerikkalaisen karjapiiskankin napsahtamaan,” Leena kertoo.

Haastattelupäivänä oli kiirettä. Kun karanneet lehmät oli saatu takaisin omalle laitumelle Leena lähti metsänistutukseen. Oli kesän kuumien viikko, mutta viis siitä. Työt oli tehtävä ja sitten uimaan.

A photograph of a rustic wooden building, possibly a chapel or a small house, with a shingled roof and a bell tower. A young child is climbing a rope attached to the building. The scene is set in a lush green forest with tall trees. The text "Korhosa Korhosa Korhosa" is written in a large, white, cursive font across the middle of the image.

Korhosa Korhosa Korhosa

Kuva: Kristiina Hurmerinta

Kaikki alkoi Elias Eliaanpojasta

*Kannilan Korhoseet – Säkkinmäen sukuhaaran
kadoksissa ollut oksa*

Tuulikki Karhunen, Kuopio

Vanha Tuomas -lehdessä vuodelta 2008 oli kattava katsaus Säkkinmäen ja Vehkalan sukuhaarojen vaiheisiin.

Sukuni tarina alkaa Säkkinmäelle vävyksi tulleesta ja myöhemmin isäntänä olleesta Elias Eliaanpoika Korhosesta ja hänen perheestään. Kolmesta lapsesta vanhemman pojan Juhon vaiheet jatkuvat Säkkinmäellä, tyttärestä Anna-Britasta mainitaan, että hän avioitui Suonenjolle, ja nuoremasta pojasta Adamista kerrotaan, että hän syntyi 11.12.1824 Vesannolla, avioitui Eeva Hytösen kanssa (5.6.1845) ja muutti ensin kotivävyksi ja sitten isännäksi tämän kotiin Säkki-Paavolaan ja kuoli 15.5.1868.

Adamin jälkeläisten elämään on tarkoitus perehtyä tässä tarkemmin. Adamilla (Aatulla) ja Eevalla oli poika, Juho, s. 1849. Tämä avioitui Kuuslahden Vedenpäästä kotoisin olevan Eeva Laitisen (s.1844) kanssa. Pariskunta halusi isommille asuinsijoille ja osti Niinivedenpäästä Kannilan tilan. Myös vanhempi Eeva eli Juhon äiti vietti viimeiset vuotensa Kannilassa, jossa kuoli v.1911. Äitini oli silloin 3-vuotias ja puhui sokeasta mummosta eli siis isomummostaan.

Tämän säilyneestä kuolinilmoituksesta näkyy, että hänellä oli ollut Juhon lisäksi ainakin toinen poika ja tytär. Heidän vaiheistaan minulla ei ole tietoa. Juholla ja nuoremmalla Eevalla oli kaksi lasta, ukkini Johan Petter eli Pekka (1875–1955) sekä Hilda (1880–1901).

Eeva-mummosta meillä on kesämökillä muistona jakkara, jolla hän oli istunut sytyttäessään uuneja. Eeva kuoli v. 1918 ja Juho 1926. Heidät samoin kuin Hilda ja myöhemmin ukkini Pekka ja mummoni Aino

on haudattu Vesannon kirkon vieressä olevalle hautausmaalle. Teemme sinne joka alkukesä nostalgia-matkan ja istutamme kesäkukat, joita seurakunta kastelee.

Mummoni Aino Ovaskainen (1886 – 1948) oli syntynyt Kuopiosta. Hänen lapsuudenmuistoistaan on erityisesti jäänyt mieleeni se, että hänen mummonsä oli ruotsinkielinen, ja niinpä pikku Aino kävi joskus tämän kanssa ruotsinkielisissä jumalanpalveluksissa. Mummo joutui Vesannolle siksi, että hänen veljensä Eero Ovaskainen oli siellä apteekkarina. Tämä kuoli kuitenkin hyvin nuorena, ja mummo tuli kolmilapsisen lesken avuksi. He esimerkiksi pitivät Pönkkälä-nimistä kahvilaa. Sieltä Kannilan Pekka kai hänet löysi. Äitini kummitäti Ida Ovaskainen oli myöhemmin osuuskaupan kirjakaupan hoitajana, joka antoi kummitytölleen lahjaksi kirjoja. Kauppa oli olemassa vielä 1940-luvulla, ja se oli minusta tavattoman mielenkiintoinen. Kasvattiko se jo minusta kirjallisuuden opettajaa?

Mummo oli hyvin isänmaallinen. Hän sai nimensä vapaussodasta kertovaan Valkoiseen kirjaan 1928: ”Vesannolla järjestettiin ympäri pitäjää tapahtuva keräys, jonka alkuunpanijoina olivat emäntä Aino Korhonen ja rouva Sylvia Hämäläinen. Työseuroja perustettiin joka kyläkuntaan. Niissä sekä lisäksi kodeissa valmistettiin m.m.sukkia, käsineitä, alusvaatteita, lumipukuja ja selkäreppuja. Hyvää tahtoa ja isänmaallista mieltä ei silloin puuttunut; kaikki tahtoivat olla jollakin tavalla mukana.”

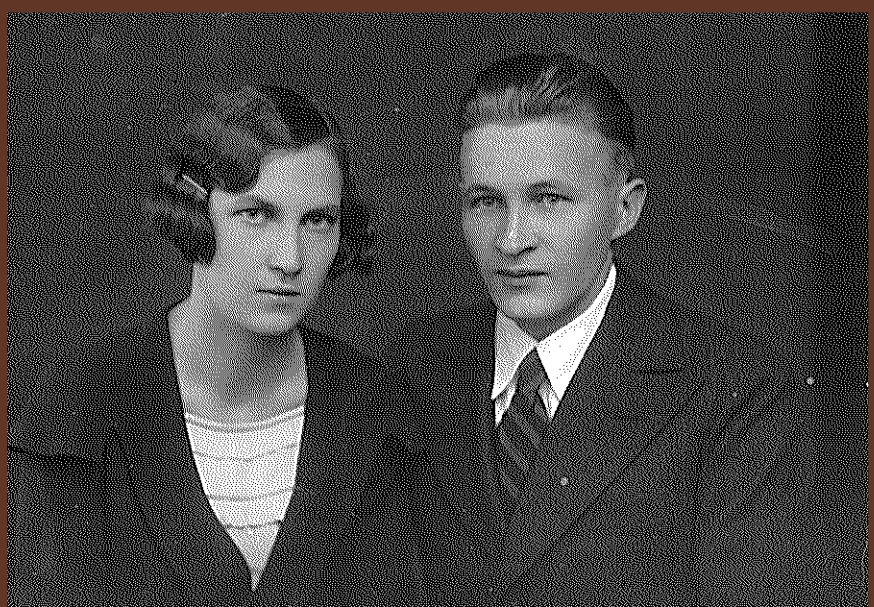
Toisenkinlainen kokemus vapaussodasta hänellä oli. Hänen toinen veljensä Olli työskenteli koneenkäyttä-

jänä Loviisassa ja kaatui punaisten puolella. Mitä teki Kannilan emäntä kuultuaan, että hänen veljensä oli haudattu joukkohautaan? Matkusti Loviisaan, kaivatti veljensä ylös ja hautautti hänet kirkkomaahan.

Mummolla ja ukilla oli vain yksi lapsi, äitini Katri Helin (1908–1990). Niiniveden kansakoulusta hän siirtyi Kuopion tyttökouluun. Kuopiossa hänen piti tietenkin asua koulukortteerissa, jota Vesannon Jussilan

tytär Hanna piti sukulaislapsille. Syksyllä Niinivedeltä mentiin laivalla Suonenjoelle ja sieltä junassa Kuopioon ja keväällä toisin päin. Jouluna oli rekikyyti, ja pääsiäiseksi tulo riippui kelistä. Keskikoulun jälkeen äiti valmistui opettajaksi Jyväskylän seminaarista. Opettajia ja toimittajia näyttää olevan suvussamme runsaasti ja olenkin pohtinut tätä kirjoittaessani ammattien periytyvyyttä.

*Aino ja Pekka Korhonen
1920-luvulla*

*Katri ja Lauri Miettinen
1930-luvulla*

Tuulikki Karhunen (8.2. 1940) os. Miettinen avioitui Matti Karhusen kanssa 1963

Heillä on tyttäret:

- **Tiina Tuulikki** (1964) FM, lukion apulaisrehtori. Puoliso Olli Markus Karjalainen (1959) FM, toimittaja. Lapsi **Anna Katariina** (1989) FM, toimittaja.
- **Anna Sohvi** (1966) KM, luokanopettaja. Puoliso Atso Aksel Almila (1953) kapellimestari. Lapset: **Roosa Ilona** (1998), **Tuomas Oskari** (2000).
- **Kati Riikka Johanna** (1970), YTM, toimittaja. Puoliso Timo Juhani Parkkonen (1966) FM, ero. Lapset: **Jussi Aapeli** (2001), **Kaisa Vellamo** (2004).
- **Outi Pauliina** (1974), FM, ympäristötarkastaja. Puoliso Juha Seppo Petteri Kauppinen (1975) FM, toimittaja. Lapset: **Pyy Lassi Petteri** (2002), **Eero Veikko Aukusti** (2004), **Lotta Vanamo** (2008)

*Tuulikki Karhunen lastensa, vävyjensä ja lastenlastensa ympäröimänä.
takarivi: Niko Sikanen, Pyy Kauppinen, Tuomas Almila, Jussi Parkkonen, Atso Almila,
Juha Kauppinen. Keskirivi: Roosa Almila, Riikka Karhunen, Sohvi Almila, Eero Kauppinen,
Pauliina Kauppinen. Eturivi: Liisa Kauppinen, Lotta Kauppinen, Tuulikki Karhunen,
Katariina Karjalainen, Kaisa Parkkonen (kuva kotialbumista).*

Opettajia ja toimittajia

Vesannon mummola oli rakas paikka

Tuulikki Karhunen

Valmistuttuaan seminaarista 20-vuotiaana v.1928 äitini Katri oli kolme vuotta Vesannon Närhilän koululla. Vuonna 1931 hän avioitui isäni, opettaja Lauri Miettisen kanssa ja muutti Karttulan Syvänniemelle. Oltuaan muutaman kuukauden kotona hänelle avautui sijaisuus läheisellä Kemppaanmäen koululla, ja vakituisen opettajan eläköidyttyä tuli työmaata 37 vuodeksi. Äiti ei kuitenkaan ollut ainoa, joka sinä vuonna Kannilasta lähti. Ukki oli nimittäin taannut jotakin tuttavaansa, jonka nimeä en koskaan saanut tietää, ilmeisesti aika pienellä summalla. Metsässä oli puita myyntiin vaikka minkä verran, mutta kun pula-aikana puu ei käynyt kaupaksi ja ahne naapuri halusi talon, seurasi pakkomyynti. Tämä oli äidille niin kipeä paikka, ettei hän sen jälkeen katsonut Kannilaan päinkään. Minä olen käynyt siellä mieheni kanssa pari kertaa; nykyiset asukkaat eivät ole syyllisiä menneeseen.

Mummo ja ukki saivat hankituksi Vesannon kirkolta pienen talon, jota mökiksi kutsuttiin. Se oli minun lapsuuteni rakas mummola. Minä synnyin 1940, ja isäni kuoli – selvittyään talvisodasta ehjänä - v. 1941 verenmyrkytykseen. Hän oli syntynyt 1903. Niinpä me äidin kanssa vietimme Vesannolla kaikki joulut ja olimme paljon myös kesällä.

Vesannon kirkonkylä tuli niin tutuksi, että muistan vieläkin kaikki sen ajan rakennukset. Mummon kuoltua joulun jälkeen 1948 ukki asui Vesannolla pari vuotta, kunnes muutti meille Kemppaan koululle. Siellä hän toimitteli pieniä askareita kuten kävi maidolla ja jutuilla naapurissa. Muistan, että ukki oli kiinnostunut kasveista. Kun minun oppikoulussa piti kerätä niitä, hän tuli usein ulkoa jokin kasvi kädessään ja kysyi:

”Joko sinulla on tämä?”

Talvella 1954 ukki halvautui, ja hoitajaksi saatiin serkkutyttö Vesannolta eli Säkkinmäen Hanna. Kesällä

hän piti kuitenkin lähteä kotitöihin, ja viimeisen vuoden ukki oli Vesannon sairaalassa. Syksyllä 1955 tämä kirkonkylän vuosinaan suntiona toiminut ukki siunattiin Vesannon kirkossa.

Vesannon mökki myytiin 1960-luvun alussa. Kun kerran parikymmentä vuotta sitten kävin sitä kuten aina hautareissulla katsomassa, se olikin purettu. Silloin pääsi itku! Mutta edelleen mökistä muistuttavat Karttulassa kesäpaikallamme olevat huonekalut, jotka lienevät peräisin Kannilasta: kyläsepan tekemät rautasängyt, ukin valmistama seinäkaappi, kiikkutuoli, jossa mummo vietti usein öitä, kun ei sydänvaivoiltaan voinut sängyssä nukkua sekä jokunen muu tuoli.

Äitini oli erittäin kätevä käsistään. Kun luin vuoden 2008 Vanha Tuomas -lehdestä taitavasta posliinimaalajaasta, tuli mieleen äitini, joka eläkkeellä ollessaan maalasi tusinoittain kahvikuppeja, lautasia, lampunjalkoja ynnä muuta. Lisäksi hän kutoi, ompeli, neuloi ja nypläsi pitsiä, harrastipa lovileikkaustakin. Minulle nämä taidot eivät ole periytyneet; olen noudattanut Minna Canthin ohjetta: ”Kaikki naiset älkööt tehkö käsitöitä.”

Äitini jäi eläkkeelle v. 1968 ja muutti Kuopioon, jossa minä perheineni asuin. Olin mennyt v. 1963 naimisiin Karttulasta kotoisin olevan FM Matti Karhusen (s.1932) kanssa. Hän teki pitkän uran Kuopion Klassillisen lukion rehtorina. Toisin kuin vähälapsisille edellisille sukupolville meille on siunaantunut neljä tytärtä ja heille yhteensä yhdeksän lasta.

Ennen avioliittoa olin suorittanut hum.kand.-tutkimon ja ollut sitten välillä kotona, välillä tuntiopettajana. V. 1986 tein FM-tutkimon loppuun ja ehdin olla vuodesta 1984 20 vuotta Kuopion Lyseon lukiossa ensin tuntiopettajana ja sitten äidinkielen ja kirjallisuuden lehtorina.

Sylki selittää enemmän kuin sata kirkonkirjaa

*Vanhan Rautalammin Korhoset ovat levinneet Savon erämais-
ta vuosisatojen saatossa laajalle. Dna-tutkimukset löytävät su-
kulaisia jopa Amerikasta asti.*

Kristiina Hurmerinta

- **K**aikki Suomen Korhoset eivät tietenkään ole su-
kua keskenään, sen on myös DNA-tutkimukset vah-
vistaneet. Rautalammin Korhoset ovat tulleet Savon
puolelle Karjalan Kannakselta, kertoo sukututkija
Hannu Korhonen.

Rautalammin Korhosten sukua on tutkittu lähes sa-
dan vuoden ajan. Vuonna 2016 sukuseura julkaisi
oman kirjan Rautalammin Korhosten kuudesta van-
himmasta sukupolvesta.

Eipä aavistanut Tuomas Pekanpoika kuinka laajaksi
hänen sukunsa kasvaa, kun hän tuli uudisasukkaaksi
hämäläisten erämaille 1500-luvulla. Noin sata vuotta
myöhemmin oli alueella jo kuusi Korholaa ja kuusi
sukuhaaraa maa- ja henkikirjoissa.

- Ensimmäisistä sukupolvista näkyy, kuinka heikon
oljenkorren varassa suvun syntyminen ja sukuhaa-
ran jatkuminen oli alussa. Kahdessa vanhimmassa
polvessa sukumme jatkui vain yhdestä pojasta. Sa-
manlainen pullonkaula oli Vaajasalmen haarassa
vielä neljännessä polvessa. Vasta viides sukupolvi
vakiinnutti sukuhaarat ja käynnisti suvun kasvun,
sukukirja kertoo.

Suku on osoittanut elinvoimansa ja kekseliäisyy-
tensä. Ajan tavan mukaan vanhin poika peri talon
ja muut etsivät elämänsijan sieltä mistä löysivät. Pian
opittiin "Korhosten konsti", joka tarkoitti kotivävyksi
menemistä. Näin maatonkin pääsi siirtymään hyvän
naimakaupan kautta isäntäkastiin.

DNA-testit ovat tuoneet sukututkimukseen vauhtia
ja kiinnostavia osumia. Esimerkiksi jyväskyläläiselle
toimitusjohtajalle ja viisivuotiaalle kalifornialaiselle
pikkutytylle löytyi yhteinen esi-isä, Paavo Lemmetin-
poika Korhonen, joka syntyi noin 1570.

- Sukupolvissa laskettuna heidän etäisyytensä on 12
sukupolvea, joka tekee ajassa noin 400-440 vuotta,
Hannu Korhonen selvittää.

Pieni osa perimää siirtyy likimain muuttumattomana
sukupolvesta toiseen. Sen avulla voidaan seurata isä-
ja äitilinjoja jopa tuhansien ja kymmenien tuhansien
vuosien taakse.

Kuten Korhosilla, suomalaisilla miehillä yleisin haplo-
ryhmä on N "Niilo" (58%). Se on paikannettu Kaak-
kois-Aasiaan noin 35-40 000 vuotta sitten tapah-
tuneeseen mutaatioon. Tieto perustuu arvioituun
mutaationopeuteen. Sitä määrittää kaksi mutaatiota
M231 ja M232. Kaikilla N-miehillä on molemmat näis-
tä. Kaikki testatut Korhoset kuuluvat haploryhmään
N1c1.

Kaikkien haploryhmien kanta-isän, dna-Aatamin al-
kuperä on Afrikassa, ihmiskunnan alkukodissa. Kuten
Korhoset jakautuivat omiin sukuhaaroihinsa myös
"alku-Aatamin" jälkeläiset haaroittuivat omiksi haplo-
ryhmikseen, klaaneikseen. Aatamista alkanut suora
isälinja on elänyt toisiaan seuraavien mutaatioiden
ketjussa nykypäiviin asti, samoin kuin "alku-Eevan"
äitilinja.

Ja sitten takaisin Rautalammille. Korhosten asuttaessa Savoa kantaväestö oli pieni. Vaimon hakuun ei ollut aikaa eikä liioin kulkuvälineitä, joten naitiin läheltä. Sukulaisavioliitot toivat yhteistä perimäainesta molemmilta vanhemmilta.

- Rautalammin Korhosten geenit kulkivat pojalta pojalle ja elossa olevien mieskantaisten sukulaisten tyttärilläänkin on yhteistä perimää kanssani, Hannu Korhonen kertoo.

Esi-isien paikantaminen ja ajoittaminen on kiehtovaa puuhaa. Nykytiede pystyy selvittämään mutaatioiden kautta, miten ihmiset ovat tuhansien vuosien aikana liikkuneet. Populaatioiden kasvaessa esi-isät lähtivät hakemaan uutta elintilaa. On mielenkiintoista huomata kulkureittien seuraavan hyvinkin tarkasti jään vetäytymisen linjaa pohjoisessa. Pohjolan asuttaminen alkoi, kun mannerjäätikkö viimein väistyi. Vanhimman pysyvän asutuksen merkit ovat peräisin yli 10 000 vuoden takaa Karjalasta. Korhosetkin olivat silloin jo "Savon kynnyksellä"

MISTÄ OLET KOTOISIN?

Pyyhkäisy posken sisäpinnalta pumpulitikulla riittää tai yksinkertaisesti sylkäisy purkkiin. Näyte sujutetaan kirjekuoreen ja kuukauden kuluttua paljastuu ne seudet, joista esivanhempasi olivat kotoisin ja mihin etniiseen ryhmään kuulut. Testin hinta on muutama kymppi.

DNA-tutkimuksia tarjoaa nykyään moni yritys. Testi määrittelee mihin haploryhmään ja sen alaryhmään kuulut. Pelkistetysti se tapahtuu selvittämällä, mitkä mutaatiot ovat läsnä geeniperimässäsi. Mutaatiot ovat sukuhaaran tienviittoja tai korvamerkkejä. Mutaatiolla tarkoitetaan pysyvää muutosta sukusolujen osissa. Maailman miesväestön haploryhmät eli klaanit on määritelty näiden Y-kromosomin mutaatioiden perusteella.

Yleisimmät isälinjat ovat Niilon lisäksi, Ivar I1d3, Raul R1a ja Robert R1b. Suoran äitilinjan tutkimus perustuu solun mitokondrion DNA:n tutkimiseen. Testiä kutsutaan mtDNA-testiksi. Yleisimmät äitilinjat ovat Helena H, Ursula U5, Wilma W, Velda V ja Jasmine J.

Suomalaista dataa löytyy muun muassa Family-TreeDNAn ja My Heritagen tietokannoista.

KONNEVEDEN KORHOSET

Sukunimi Korhosen taustalla on epäilemättä korho-sana. Sanakirjan mukaan korho itäisessä Suomesa karjalankielessä viittaisi korhottamiseen eli liikuttaan pää pystyssä, kohotellaan, heristetään. Korhoilla puolestaan tarkoittaisi nousta, vaurastua. Ja kun koroinnellaan niin ollaan olevinaan. Vai onko korho sitenkin kiertoilmaus karhulle?

Tutkijoiden mukaan Korhonen sukunimenä saattaa kuulua sukunimiemme vanhimpaan kerrostumaan. Savo-karjalainen sukunimikäytäntö on peräisin varhaiskeskiajalta vanhojen asiakirjalähteiden mukaan. Sukunimenä Korhonen on Suomen yleisin. Se kuuluu vanhoihin savo-karjalaisiin -nen-päätteisiin sukunimiin. Korhosista on moneksi, mutta kaikki eivät suinkaan ole sukua keskenään.

Konnevedeltä löytyy vanhan Rautalammin Korhosia, Pekka Tuomaan pojan jälkeläisiä oikein rykelmä. On serkkuja, pikkuserkkuja, serkun serkkuja, setiä ja tätejä. Jotkut eivät edes tiedä, että naapurissa asuu sukulainen. Itsekin mietin usein missä mahtaa asua mummoni veljen Eetun pojan Erkin poika Kari Korhonen.

Heikki Oittisen äidin suku on kotoisin Kärkkäälän Purolasta. Purolan Korhosia ovat muun muassa Tarmo Kallio ja Salmenharjun Hannu Korhonen. Myös Mäkäräniemen Pekka Korhonen kuuluu Rautalammin Korhosten sukuun, kuten omakin sukuni isäni äidin kautta.

Konneveden Korhosia sunnuntaiaamua alkamassa. Vasemmalta liris Haltimo, Anna-Liisa Savolainen (Purolan haara), edessä Leon Nordenstreng (Selkämän haara) ja Tarmo Kallio (Purolan haara). Toisessa rivissä Pekka Korhonen, Pentti Korhonen ja Hannu Korhonen (Purolan haara).

Kuva: Kristiina Hurmerinta

Korhoset, mustan linnun sukua?

Ari Korhonen, Salon Särkisalo

Sukunimilinjojen perimään liittyvät testitulokset ovat osoittaneet, että Korhosilla yleistä ja erityisesti heille ominaista karjalaisperäistä N-CTS12908 isälinjaa jakavat myös monet Mustoset. Yhteinen haplotyyppi on syntynyt noin 1000 vuotta sitten ja sen viimeinen yhteinen esi-isä on elänyt noin 750 vuotta sitten, ehkä siis 1200-luvulla jaa. Mustonen-nimen taustalla vaikuttaisi melko yksiselitteisesti olevan jokin väriin musta-liittyvä teema, ehkä henkilönimi, ehkä jotain muuta. Väri musta näyttäisi mahdollisesti liittyvän myös nimeen Korhonen. Lappeen Lemiltä on tavattu kansanruno, jossa sanan korholainen toisintona on musta korppi:

LINTU TUOPI LIINA PAIJAN, /
PÄÄSKYLÄINEN PÄÄNALUSEN, /
KORHOLAINEN KORVATYYNYN /
VS. MUSTA KORPPI KORVATYYNYN

Venäjän murteissa on aiemmin paikoin esiintynyt lainasana korga, perustuen turkin sanaan karga. Sanan etymologiseksi vastineeksi ilmoitetaan nykyvenäjässä vorona "varis". Turkissa sanalla on ollut aluksi merkitys "musta (lintu)". Myös nykyvenäjän voron "korppi" että vorona "varis" perustuvat merkitykseen "musta". Eri varislintujen ml. jo Kannaksella laajemmin esiintyvän mustavariksen (nykyvenäjässä kratš, "raakku") täsmällisiä vanhoja venäläisiä nimityksiä erityisesti murteissa on tietysti haastavaa hahmottaa, mutta lieenee mahdollista, että mielikuvien tasolla kaikkiin varislajeihin on yhdistetty musta väritys. Lainautuessaan karjalaan korga olisi ilmeisesti saanut muodon korha, vrt. esimerkkinä toinen venäjästä lainattu sana bogat "pohatta".

Paikasta Staraja Russa löydettyssä, ilmeisesti suola-kauppaa käsittelevässä keskiaikaisessa tuohikirjeessä numero 20, joka on arviolta 1100-luvulta, mainitaan monien itämerensuomalaisten nimien joukossa miehen nimi Korga. Tämän Andrei Zaliznjakin tulkin nimen kirjauksesta on kytkenyt mahdolliseen merkitykseen "(musta) varislintu" jo Lev Prozorov. Nimelle ei löydy venäläisiä vastineita, mutta sen luonteva äänteellinen karjalainen vastine olisi siis Korha. Vuoden 1500 Vatjan verokirja mainitsee toisaalta henkilön nimeltä Korgoi, ilmeisesti siis Korhoi, Olferv. Korhoi asuu Sakkolan, sittemmin Metsäpirtin vanhan Korholankylän vieressä, Raudun Palkealassa. Kyseessä olisi mahdollisesti toinen tunnettu merkinä nimen Korha tai Korhoi käytöstä etunimenä.

Em. Korholan etäisyys Staraja Russasta on linnuntietä noin 290 km ja luonnollisen vesireitin paikkojen välillä muodostavat Laatokka, Olhava-joki, Ilmajärvi sekä Lovat ja Polist-joet. Korholan viereinen Taipale oli yksi Kannaksen vilkkaimpia kauppapaikkoja Käkisalmen jälkeen. Merkittävä osa keskiaikaisen Kannaksen Novgorodinmaan kaupasta kulki Taipaleen kautta. Ehkäpä juuri Sakkolan Korholassa asuneen karjalaisen Korhan esiintyminen 1100-luvun venäläisessä kirjoituksessa vanhan Rusan kaltaisessa vilkkaassa kauppapaikassa on siten aivan mahdollista.

Vaikka venäläisperäisen lainasanan käyttö karjalaisena etunimenä (ja sittemmin sukunimenä) saattaa kuulostaa ajatuksena erikoiselta, mitenkään ainutkertainen asia ei näyttäisi olevan. On mahdollista, että nimi Korhonen rinnastuu tältä osin esim. nimeen Vornanen, jonka taustalla lienee venäjän sana vorona "varis". Suvun kantaisän on arveltu olevan tunnettu karjalainen sissipäällikkö Vorna. Esi-isämme, Korha tai Korhoi, olisi vastaavasti mahdollisesti omaksunut tai saanut venäläisperäisen (lisä-?)nimen ehkä joskus 1200-luvulla. Tuon saman esi-isän jakavan Mustonen-suvun nimessä olisi siten myös tallessa kaiku esi-isän nimen merkityksestä, "musta (varislintu)". Joka tapauksessa näyttäisi ilmeiseltä, että nimi Korhonen osattiin syystä tai toisesta vanhassa Lappeessa yhdistää mustaan lintuun kuten korppiin, vaikka nimen taustalla lopulta olisikin esim. pyhimysnimi Georgios tai vaikkapa ihan omakielinen, kasvuun liittyvä termi tyyliin korota.

Kiintoisa arviota tukeva seikka on se, että Lappeen Taipaleen Korholassa osa Korhosista näyttäisi käyttävän sukunimensä Korhonen rinnalla nimeä Korppi, kun vuoden 1602 savuluettelon Jugr Larsson Korhoin kirjataan vuonna 1620 nimellä Jugo Larson Korppi. Jukon ilmeinen isä Lassi Korppi vaikuttaisi taas asuvan Korholaa yhdessä Hans Korhoisen kanssa jo 1500-luvun puolivälissä.

Kuvassa Ferdinand Korhosen (s.1850) tyttären Matildan (s.1878) kolme tytärtä avioliitosta Lauri Laitisen kanssa. Vasemmalla Elvi Vartiainen (s.1906), Sylvi Matilainen (s.1909) ja Hilve Vartiainen (s.1918) lastensa kanssa Matilaisen pihassa Myhinpäässä 1930-luvulla.

Sukututkimusta kotikoneelta

Hyvä sukututkimus sisältää myös tietoa henkilöiden elämänvaiheista.

Ilkka Korhonen, Helsinki

Tänä päivänä tietojen etsiminen ja kerääminen omista esivanhemmista lienee eräs yleisimmistä ”kirjallisista” harrastuksista. Tämän sukututkimukseksi nimetyn asian suosio näyttää lisääntyvän jatkuvasti.

Suosion kasvuun on nähtävissä useitakin syitä. Perimmäinen lähtökohta on luonnollisesti ihmisen halu tuntee alkuperänsä ja löytää joukko, johon voi samastua. Tämä ajattelu on varmaan lisääntynyt nykyisessä sirpaloituneessa yhteiskunnassa, jossa sukulaiset eivät enää ole samalla lailla kiinteässä kosetuksessa toisiinsa, kuten aiemmin oli laita.

Toisaalta kun sukututkimusta runsaat sata vuotta sitten alettiin maassamme vakavasti harrastaa, tiedot oli hankittava alkuperäislähteistä eli verokirjoista ja seurakuntien arkistoista, mikä oli tietenkin aikaa vievää ja hankalaa. Suomen Sukututkimusseuran ja mormonien ansiosta tietoja saatiin sittemmin keskitettyä jäljenteinä ja mikrofilmeinä valtionarkistoon. Mutta viime aikojen kehitys, lähes kaiken sukututkimuslähdeaineiston digitoiminen kenen tahansa luettavaksi omalla kotitietokoneellaan, on helpottanut omatoimisen sukututkimuksen tekemistä ratkaisevalla tavalla.

Sukukirjassamme ”Rautalammin Korhosten kuusi ensimmäistä sukupolvea” oleva selvitys, johon sukumme alkuvaiheet on kirjattu, antaa sensijaan tietoa niin luotettavasti kuin mahdollista. Hannu Korhonen on samassa teoksessa esitellyt omaan Korhos-sukuumme liittyviä, aiemmin laadittuja sukuselvityksiä. Hyvä sukututkimus sisältää myös tietoa henkilöiden elämänvaiheista.

Ilkka Korhonen ja Arja Granroth Turussa v. 1953

Sukututkimus voidaan toteuttaa kahdella eri periaatteella. Kummassakin on lähtökohtana yleensä yksi henkilö. Korhosten sukua selvitetessä lähtöhenkilö on 1500-luvulla elänyt Tuomas Pekanpoika Korhonen. Tämän mieskantaiset jälkeläiset esitetään sukukirjassamme ns. tauluina kuudenteen polveen saakka eli ajallisesti 1700-luvun puoliväliin. Vuonna 2023, jolloin seuramme juhlii 70-vuotista taivalta, sille ilmestyy ”virallinen” jatko-osa, jonka taulut ulottuvat

11. polveen, 1800-1900 -lukujen taitteessa eläneisiin Korhosiin. Tästä eteenpäin voitaisiin kyllä jatkaa, mutta nykyinen henkilösuoja estää alle 100 vuotta sitten syntyneiden henkilöiden tietojen luovuttamisen tutkijoille, joten tärkeimmät lähteet, uudemmat henki- ja kirkonkirjat, ovat sukututkijan ulottumattomissa. 12. polvi jäisi näin varsin epätäydelliseksi.

Nykyisenä tasa-arvon aikana olisi tietenkin luontevaa laatia koko selvitys täydellisenä, eli huomioida myös tyttäret kaikkine jälkeläisineen. Sama isiltä peritty sukunimi yhdistää edelleen ehkä kuitenkin parhaiten henkilöitä, mutta mielestäni kukin voi mainiosti kuu-
lua kenen tahansa esivanhempansa sukuyhteisöön, johon tuntee vetoa.

Toinen lähtökohtahenkilö on sitten ihan kuka tahansa meistä, joka tuntee kiinnostusta muihin kuin mieskantaisiin esivanhempiinsa. Siinä lähdetään liikkeelle nykyhetkestä ja edetään ajassa taaksepäin kirjaamalla ensin omat vanhemmat, sitten isovanhemmat, isoisovanhemmat jne. niin pitkälle kuin päästään. Näiden selvittely onkin yleensä varsin mielenkiintoista, koska tutkimus saattaa rönsyillä lukuisiin eri suuntiin.

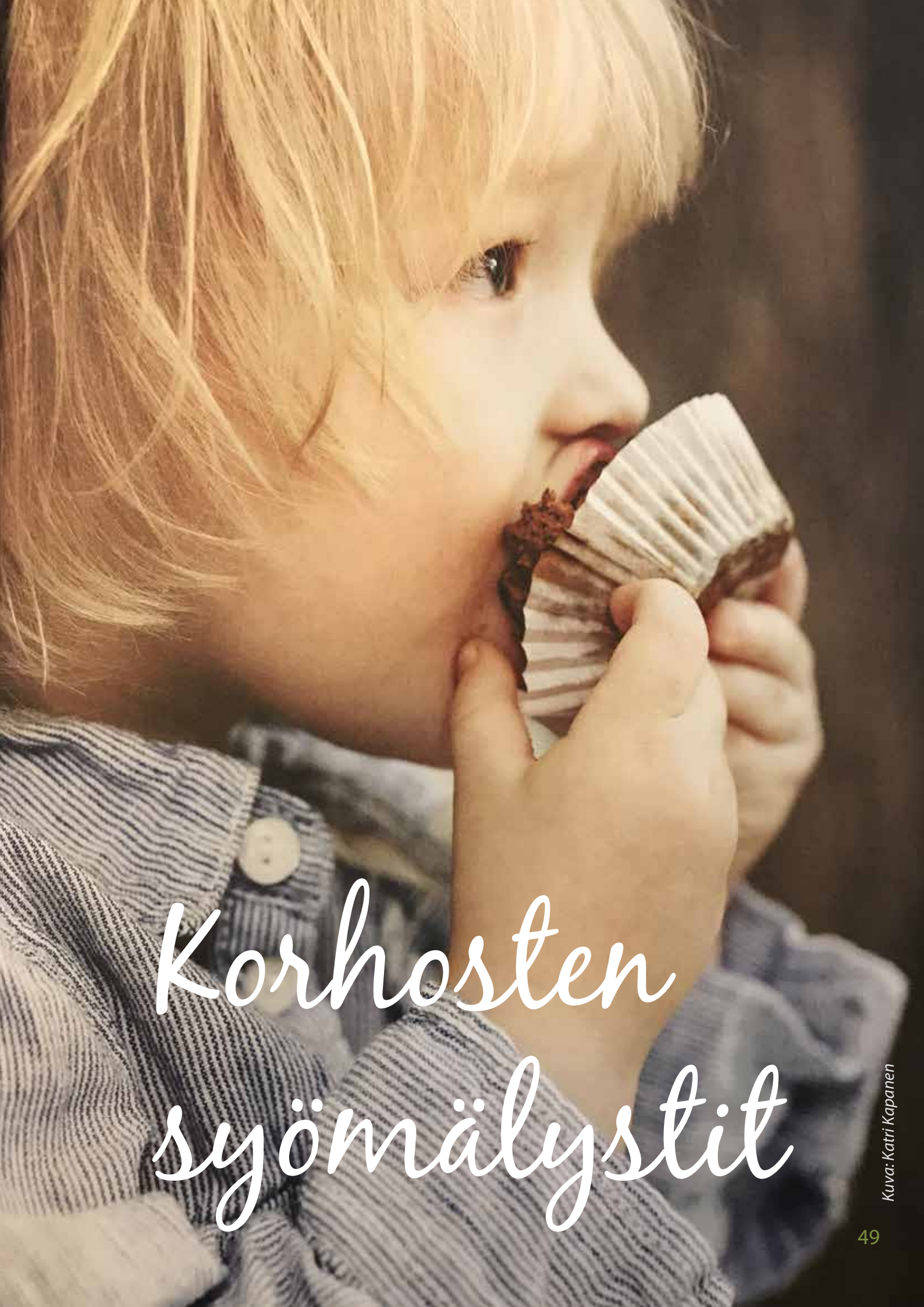
Isäniäni suku, siis Korhoset eivät ennen ukin Kiinaan lähtöä liikkuneet Rautalammin-Vesannon alueelta kovinkaan paljon minnekään, mutta muiden isovanhempieni esi-isiä löytyy mm. Rymättylästä, Pedersörestä, Teiskosta, Pohjois-Karjalasta, Nurmossa ja jopa Puolasta.

Vielä on mainittava uusi tapa selvittää sukulaisuhteita, ns. geneettinen eli DNA:n avulla tapahtuva tutkimus. Sen avulla voidaan selvittää vaikka vain kahden henkilön välistä sukulaisuutta tai sitten kansojen liikkeitä aikojen alusta lähtien. Sen tärkein merkitys käytännön sukututkimukselle on siinä, että se toisaalta vahvistaa asiakirjoissa olevia tietoja sukulaisuussuh-
teista, kuten Korhosten osalta on monen testaajan voimin jo toimittu, ja toisaalta auttaa selvittämään sukulaisuuksia varhaisemmilta ajoilta, jolloin kirjallisia lähteitä ei vielä ollut.

DNA:n avulla on selvitelty maamme eri Korhos-sukujen liittymistä toisiinsa, ja esim. Kainuun Korhoset ovat sukulaisiamme keskiajan hämäristä. Sukumme reitti Laatokan rannoilta Savoon ja sieltä Rautalam-
mille on suurin piirtein voitu DNA:n avulla selvittää, mutta täsmällinen paikka, josta Tuomas Pekanpoika Korhonen Hämeen erämaihin muutti, on vielä epä-
varma. Toivottavasti sekin selviää 70-vuotisjuhlapäi-
väämme mennessä.

Ilkka ja Ilari Korhonen Lohjan mökillä v. 1955

Korhosten syömälystit

Hyvvee ja hyvän parasta

Kristiina Hurmerinta

Tuulikki Karhunen muistaa lapsuudestaan kopra-
talakkunan, ruishutun, tirripaistin, imellyspuuron,
rantakalan ja nyrkkirieska.

Vesannolla syötiin tohraperua ja imellyspuuroa. Kart-
tulassa taas syötiin mykysoppaa, mustikkahuttua ja
valutettiin koivuista mahlaa. Vielä muistuu mieleen
lappapuuro ja lappavelli.

”Lapsieni partiotapahtumiin valmistin usein my-
kysoppaa. Sitä varten hankin verta, josta tein ensin
paksun lettutaikinan. Pudottelin sitten lihasoppaan
ruokalusikan kokoisia taikinamykyjä. Syksyisin meil-
lä nostettiin perunaa, teurastusten yhteydessä saa-
duista sisäelimistä keitettiin tappaiskeittoa”, Tuulikki
kertoo.

Hänen käyttämiään reseptejä löytyy kirjasta, Savo-
lainen keittokirja, joka on koottu Julkulan sairaalan
emäntän Bertta Räsäsen reseptien pohjalta. Kirja
ilmestyi 1978. Tuulikki kuuluu mummonsa Eevan
kautta Säkkinmäen Kannilan Korhosiin.

Savolaista perinneruokaa par-
haimmillaan on kalakukon lisäksi
kokkelpiimä, talakkuna ja tap-
paiskeitto. Kun oman mummoni
hellalla hautui sianlihasoossi, hau-
vutussoossi ja kastevelli alkoivat
makunystyrät työskennellä välit-
tömästi. Anna-mummon keittiös-
sä tuli tutuksi voepaesti ja haav-
vutettu kuali. Leskelässä syötiin
jälkiruuaksi ropakkoa ja meidän
mummolassa rustinkia. Se oli riisi-
puuroa, johon lorautettiin sekaan
marjakeittoa.

Kuva Tuulikin kotialbumista.

TUULIKIN TOHRAPERU

I LITRA PERUNALOHKOJA KEITETTYNÄ

250G SIANLIHAA

VOITA 50 G TAI NIIN PALJON

KUIN KANTTI KESTÄÄ

2 SIPULIA

PIPPURIA JA SUOLAA

KEITÄ PERUNAT JA LISÄÄ

JOUKKOON RUSKISTETUT LIHAT JA SIPULI.

RIKO KAUHALLA PERUNOITA JA SEKOITA

AINEET YHTEEN.

SYÖMÄSANASTOA

JYLLINKI	LUULIEMI, JOKA ON SUURUSTETTU JAUHOILLA
KASTE	KASTIKE
LYÖKKI	SIPULI
MUTTI	OHRAJAUHOISTA, KIEHUVASTA VEDESTÄ JA SUOLASTA VALMISTETTU KOKKAREMAINEN RUOKA
NAKULAKAHVI	OMATEKOINEN, KEITETYISTÄ JA SURVOTUISTA PERUNOISTA JA RUISJAUHOISTAVALMISTETUSTA SEOKSESTA TEHTY KAHVINKORVIKE
PEPU	OHRA- TAI KAURAJAUHOISTA KYLMÄÄN VETEEN SEKOITETTU SAKEA TAHNA
REKOOLI	PUUTARHA
RIEPPOLIEMI	LOHKO, NAURIIN LOHKOISTA KEITETTY JAUHOILLA SUURUSTETTU KEITTO, VELLI, JONKA NIMITYS TULEE VENÄJÄNKIELISESTÄ SANASTA REPA, NAURIS
RYYTELIT	MAUSTEET
TAPPAISKEITTO	SIANSELKÄLIHASTA JA SISÄLMYKSISTÄ (MAKSA, SYDÄN, MUNUAISET) KEITETTY LIHAKEITTO, TEURASTUSAJAN RUOKAA, ERITYISESTI SYKSYLLÄ

SANAT POIMITTU TOINI-INKERI KAUKOSEN KIRJASTA

NYT ON SYÖTY -MILLOHA LIE MAKSETTU

EI PÄNNÄ ELÄTÄ MEITÄ, EIKÄ PAIKKOJA PARANNA,
KYYLÄ KYNTÄMÄÄN PITÄÄPI, OLLA OPPINUT AJALLAAN
ELI HANKKIA HANTVÄRKKIÄ, MUUTOIN NIKELÄT NÄKYYPÄ,
NÄLKÄ SUOLIA SUKIPI, TÄMÄN ON NÄHNYT MUUTKIN MIEHET,
VIHTAHOUSU VIIMMEISEKSI, KUN SUOTTA SUUNNITELLUT
KAUAN KYLIÄ KANNATELLUT, SUOMEN KIELTÄ KIRJOITELLUT.

PAAVO KORHONEN,
VIHTA-PAAVONA TUNNETTU RUNONIEKKA (1775–1840).

"Ruokaan ei tarvitse olla vaikeaa, monimutkaista tai kallista, kunhan se on tehty ajatuksella. Oli lautasella hummeria tai kaurapuuroa, ruoka on minulle nautinto ja parhaimmillaan silloin, kun se jaetaan ystävien kesken", kertoo keittiömestari Pipsa Hurmerinta, joka kuuluu Selkämän Korhosiin isoisoäitinsä Annan kautta.

MAMMAN SÄRKIPIHVIT

500 G SÄRKIFILEITÄ
2 PIENTÄ SIPULIA
4 HAPANKORPPUA
1 DL VISPIKERMAA
2 KANANMUNAA
1/2 DL RUOHOSIPULIA
2-3 RKL MAISSIJAUHOJA
1 TL VALKOPIPPURIA
1-2 TL SUOLAA
OLIIVIÖLJYÄ PAISTAMISEEN

Kuvat: Nina Merikallio

JAUHA SÄRKIFILEET HIENOKSI JOKO LIHAMYLLYSSÄ TAI SAUVASEKOITTIMELLA. HIENONNA SIPULIT. KUUMENNA ÖLJY PAISTINPANNULLA JA KUULLOTA SIPULEITA, KUNNES NE OVAT PEHMEITÄ ELI NOIN 3 MIN. MURSKAA HAPANKORPUT MORTTELISSA TAI LIHAMYLLYSSÄ HIENOKSI JA LISÄÄ NIIHIN KERMA. ANNA SEOKSEN TURVOTA NOIN 5 MINUUTTIA. LAITA ISOON KULHOON JAUHETUT SÄRJET SEKÄ KAIKKI MUUT AINEKSET JA SEKOITA. LAITA MASSA HETKEKSI JÄÄKAAPPIIN VETÄYTYMÄÄN. MUOTOILE MASSASTA PIENIÄ KAKKUJA. PAISTA KOEPALA JA TARKISTA MAUT. LISÄÄ TARVITTAESSA SUOLAA. PAISTA PIHVIT KUMMALTAKIN PUOLELTA KAUNIIN RUSKEAKSI.

Reseptejä kerätään

Tuulikin ja Pipsan reseptien innoittamina Wanha Tuomas käynnistää RESEPTIEN KERUUN. Lähettäkää toimituksen osoitteeseen hurmerinta.kristiina@gmail.com suvun vanhoja ja hyväksi havaittuja syömälystejä ja suun huvituksia.

Kaikkien reseptejä lähettäneiden kesken arvotaan Pipsa Hurmerinnan keittokirja, Pipsan keittiössä.

MURKKEUSIA

Musikoitten majoilla

Kuvat: Iiris Haltimo ja Leon Nordenstreng

Tikapuita pitkin yöpuulle

Düsseldorfilaisella Jesse Bongartzilla on ikioma maja mummolan kesämökin pihapuissa Istunmäen Alakylällä.

Kristiina Hurmerinta

Koivun oksaan korkealle teki Jesse majaa, tiri, tiri teijaa, tiri, tiri teijaa ja lauloi kaiken kesää. Näin voisi kuvailla Jesse Bongartzin majahankeen loppuvaiheen riemua viime kesänä. Siellä se nyt viimein kökötti puussa pikku viimeistelyjä vailla olevana. Isää Oliver Bongartzia tarvittiin varsinaiseksi rakennusmestariksi, sillä ikää Jessellä on vasta kuusi vuotta. Se ei isää haitannut, päinvastoin, maja taisi olla yhtä suuri unelma molemmille. Oma tupa, oma lupa, tar koittaa poikien kielellä salaisuuksia ja seikkailuja. - Kyltissä lukee mökki, mutta se on kyllä maja, asumuksen ylpeä isäntä Jesse valistaa.

Hän esittelee rakennusta sisältä ja ulkoa. Alas laskeutuminen tikapuita pitkin on ketterä. Sitten hän pysähtyy ja kiipeää takaisin majalle, jotain unohtui.

PIKKUPOJILLA ON MONTA ASIAA MIELESSÄ

Majan pohjasta riippuu härveleitä kuin onnen naruja tivolissa. On kiipeilyköysi, on keinu rengas ja portaita joka lähtöön. Jos puutikkaat sattuvat olemaan varattuna, voi majalle kiivetä myös köysitikkaita pitkin. Ja jos sattuu huvittamaan, voi matkalla hypätä vaikkapa voimistelurenkasiin, tehdä kiepin ja jatkaa matkaa. Pikkupojilla on useimmiten hoppu ja siksi isä on viisaasti varustanut majan monenlaisin vaihtoehtoin ja varustein.

Majan suunnittelu alkoi kesällä 2018. Mittasuhteet saneli isän liki kaksimetrinen pituus ja vanhojen koivujen etäisyys toisistaan. Isän piti ehdottomasti pysyä seisomaan suorana majassa.

Tärkeä asia suunnittelussa oli myös, ettei vahingoitettaisi vanhoja koivuja. Puut on suojattu huolellisesti tukevilla lankuilla, jotka ovat jämerillä pulteilla kiinni toisissaan.

Kun reunaehdot olivat kunnossa pääsi suunnittelu käyntiin vauhdilla. Rakennuspuut ovat omasta mestästä kaadettuja. Lisämateriaalia löytyi mökin aiemmista rakennuspuuhista. Pultit, mutterit ja muut tarvittavat vekottimet löytyivät Rautanetistä ja Aseman Merkkarista.

Loman päättyessä kesällä 2018 majan aihio oli valmis, katto päänpäällä ja lattia valmiina. Sisällä saattoi oleskella, mutta hytysiltä paikka ei ollut vielä suojassa, eikä siellä voinut yöpyä.

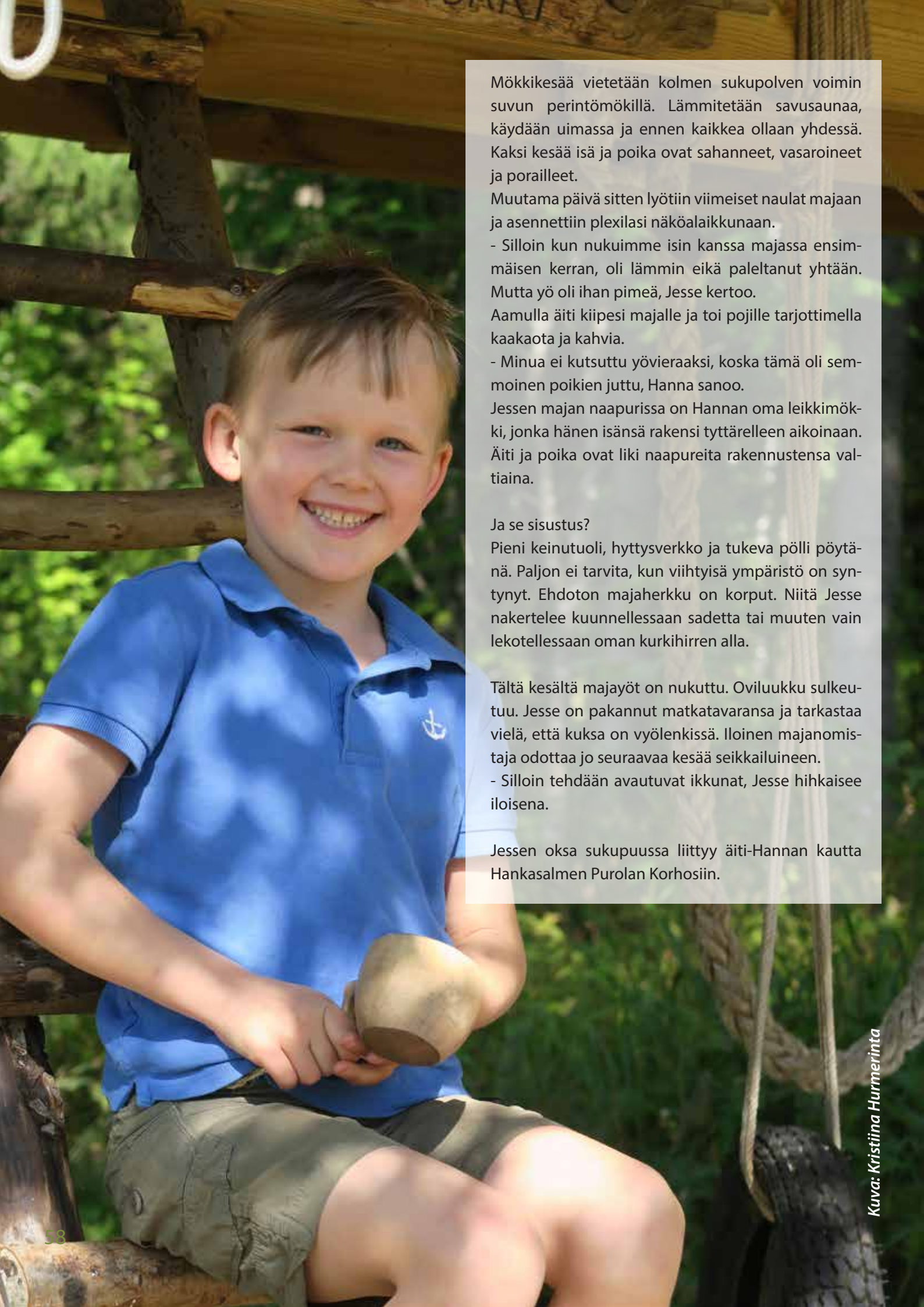
Bongartzin perhe asuu Düsseldorfissa Saksassa. Esi koulun aloittavalla Jessellä on luontoasiat kohdallaan, sillä hän on käynyt kotikaupungissaan luontopäiväkotia. Hän esittelee ylpeänä perintöpuukkoaan, joka on kiertänyt suvussa polvelta toiselle. Taitava puukonkäyttäjä tietää, että puukon kanssa pitää olla varovainen. Jessen vyölenkissä riippuu enon tekemä kuksa. Sille on riittänyt käyttöä niin mökillä kuin luontopäiväkodissakin.

- Vietämme mökillä joka vuosi noin 3-4 viikkoa ja nautimme täysin siemauksin kesäparatiisistamme, Hanna Bongartz sanoo.

Jessen maja on rakennettu kahden vanhan koivun väliin. Puut on suojattu parruin ja pultein, etteivät ne vahingoitu. Seuraavana kesänä majan ikkunoista pon tarkoitus tehdä avautuvat. Työtä ja haasteita on luvassa seuraavallekin kesälle.

Kuva: Kristiina Hurmerinta

Mökkikesää vietetään kolmen sukupolven voimin suvun perintömökillä. Lämmitetään savusaunaa, käydään uimassa ja ennen kaikkea ollaan yhdessä. Kaksi kesää isä ja poika ovat sahanneet, vasaroineet ja porailleet.

Muutama päivä sitten lyötiin viimeiset naulat majaan ja asennettiin plexilasi näköalaikkunaan.

- Silloin kun nukuimme isin kanssa majassa ensimmäisen kerran, oli lämmin eikä paleltanut yhtään. Mutta yö oli ihan pimeä, Jesse kertoo.

Aamulla äiti kiipesi majalle ja toi pojille tarjottimella kaakaota ja kahvia.

- Minua ei kutsuttu yövieraaksi, koska tämä oli semmoinen poikien juttu, Hanna sanoo.

Jessen majan naapurissa on Hannan oma leikkimökki, jonka hänen isänsä rakensi tyttärelleen aikoinaan. Äiti ja poika ovat liki naapureita rakennustensa valtiaina.

Ja se sisustus?

Pieni keinutuoli, hyttysverkko ja tukeva pölly pöytänä. Paljon ei tarvita, kun viihtyisä ympäristö on syntynyt. Ehdoton majaherkku on korput. Niitä Jesse nakertelee kuunnellessaan sadetta tai muuten vain lekotellessaan oman kurkihirren alla.

Tältä kesältä majayöt on nukuttu. Oviluukku sulkeutuu. Jesse on pakannut matkatavaransa ja tarkastaa vielä, että kuksa on vyölenkissä. Iloinen majanomistaja odottaa jo seuraavaa kesää seikkailuineen.

- Silloin tehdään avautuvat ikkunat, Jesse hihkaisee iloisena.

Jessen oksa sukupuussa liittyy äiti-Hannan kautta Hankasalmen Purolan Korhosiin.

**Millainen on sinun majasi,
mökkisi, laavusi
tai koirjasi?**

HOIKKA
JESSEN
MÖKKI

**Piirrä unelmiesi asumus, ota siitä
kuva ja osallistu kirja-arvontaan.
Kaikkien vastaajien kesken
arvotaan Leena Virtasen
lastenkirja Minna!**

**Piirroksesi osoitteeseen
hurmerinta.kristiina@gmail.com**

Oletko kuullut Minnasta, Canthin Minnasta?

Kristiina Hurmerinta

Leena Virtasen lastenkirja Minna! avaa oven Kuopion Kanttilaan, jossa tuoksuu kahvi ja kardemumma. Kirjan ensimmäisellä aukeamalla on vielä varhainen aamu. Lapset Pekka, Jussi, Elli, Maiju, Anni, Lyyli ja Hanna nukkuvat. Vieressä on kuva perheen äidistä, joka on herännyt varhain ja on jo työn touhussa. Hän ei ole kuitenkaan kuka tahansa äiti vaan maankuulu kirjailija Minna Canth (1884-1897), joka kirjoittaa kirjansa suomeksi ja jonka näytelmiä esitetään Helsingin päänäyttämöillä.

Eletään vuotta 1888. Kuopiossa asuu noin 7000 asukasta ja siellä on kymmeniä kauppiaita. Yksi heistä on Minna Canth, jolla on aivan Kuopion keskustassa Lan-
kapuoti.

Kirjaa lukiessa on helppo kuvitella jonkun Korhosen pistäytyvän myös Minnan puotiin. Saattoipa jopa jonkun Korhosen poika olla renkinä Minnalla tai tytär piikana. Ja kun Korhosekset ovat hyviä syömämiehiä niin olisihan siellä Minnan keittiössä saattanut olla keittäjä vaikka Korhosen tyttö Säkkinmäestä.

Minnan huusholli pyöri apuvoimin. Kaupassa oli apulaisia kuten myös keittiössä. Reilut satavuotta sitten ei ollut pesukoneita, ei kännyköitä ei läppäreitä. Kaikki piti tehdä itse käsin ja tekstarit, nekin toimitettiin kävelylleillä ja jos kiire oli niin matkaan lähdettiin hevosella.

Virtasen kirja on innostava historia katsaus, tarpeellinen kurkistus isoisoäitiemme ja -isimme maailmaan, jossa naisten ja miesten välinen tasa-arvo oli vasta haave.

Kirja tarjoaa lasten ja vanhempien välisiin keskusteluihin kiinnostavia teemoja. Mitä on tasa-arvo? Mitä tarkoittaa ihmisarvo? Kuka on köyhä ihminen? Onko Suomessa vielä köyhiä?

Millaisia henkilöitä sinun omasta perhehistorias-
tasi eli 1880? Löytyykö perheestäsi kuvia tai esi-
neitä, jotka olisivat olleet olemassa 1880-luvulla?
Aikansa supernainen Minna Canth oli rohkea
kirjoittaja, joka teksteissään nosti esiin yhteis-
kunnan epäkohtia. Hän halusi parantaa köyhien
asiaa, hän halusi taistella tasa-arvon puolesta.
Niin paljon hyvää Minna sai aikaan, että nos-
tamme Suomen lipun salkoom 19.3 Minnan ja
tasa-arvon kunniaksi. Hän on yhä ainoa suoma-
lainen nainen, jolla on oma liputuspäivä.

**Jos sinun pitäisi nimetä suomalainen super-
nainen, niin kuka se olisi? Kenen kunniaksi
nostaisit Suomen lipun salkoon?**

**Lähetä viestisi Vanha Tuomas-lehden toimi-
tukseen: hurmerinta.kristiina@gmail.com**

*Leena Virtanen, Saana Pellicioni: Minna!
Minna Canthin uskomaton elämä ja
vaikuttavat teot | Teos 2018 40s*

Äitilinjän haploryhmä U niinkuin Ursula

Hannu Korhonen

Peiliin katsomisen paikka on monitahoinen ja -tasoinen kirja. Se on sukututkimus, pitäjänkirja, kotiseutuhistoria ja henkilökohtainen tilitys. Naiset ovat vahvasti esillä niin kuin nimen jälkiosa antaa ymmärtääkin. "Ursulan tyttäret" viittaa nimittäin dna-sukututkimukseen, äitilinjän haploryhmään U. Se on suomalaisten toiseksi yleisin ryhmä. Kirjoittajan tarkempi ryhmä on U5b1b2, kun minun ryhmäni on U5a1b1h. Isänsä puolelta kirjoittaja on Rautalammin Korhosia,-Vaajasalmen päähaaraa, Ruokoniemen alahaaraa, samaa kuin minä itsekkin: viidennen serkkuni lapsi. Hänen isoisänsä isä August Korhonen (1859–1937) on mainittu sukulehemme Wanhan Tuomaan jutussa Lisää sotasurmia (WT 2015 s. 39). Rautalammin Korhosista tässä kirjassa ei kerrota, sillä pääosassa ovat Tornionjokilaakso ja kirjoittajan äidinpuolen suvut. Naisiin keskittyminen selittää ehkä myös sen, että tekijä on kirjailijanimeltään äitinsä Vienon eikä isänsä Sulon tytär.

Kirja alkaa yli kahdellakymmenellä henkilökuvala, kaikki naisia 1500-luvulta 2000-luvulle, piikoja ja emäntiä, Tornion Pykeijaan ja Pajalasta Kolariin. Kukin niistä on sukulaisuusverkostojen ilotulitus esivanhemmat ja jälkeläiset selvittäen. Pitkään joutuu ihmettelemään, mitä tästä oikein tulee, kunnes viimeisenä henkilökuvana on itse kirjoittaja: Katariina Vienontytär Korhonen ja hänen aikaa sitten kuolleelle äidilleen kirjoittamansa kirje ikuisen rakkauten taivaaseen. Vasta siis siinä, kun neljäsosa kirjaa on luettu, kirjoittaja selittää, mitä peiliin katsominen hänen sielunelämässään tarkoittaa, ja näyttää, miten lähelle syvimpiä tuntojaan hän lukijansa päästää. Peiliin katsomiseen hän palaa kirjassa myöhemminkin siinä tavanomaisessa merkityksessä, että oman elämän tapahtumien syitä on usein hyvä etsiä itsestään eikä muista ihmisistä. Ilmaisun käyttöön saattaa usein liittyä vielä syyllistävä sivumerkitys.

Peili sopii Katan kirjan vertauskuvaksi toisessakin merkityksessä. Kirja on taikapeili, parempi kuin satujen peilit, jotka kertovat tulevaisuuden. Tämä peili kertoo menneestä, todella tapahtuneesta. Kun lukija katsoo siihen, niin peili ei näytäkään hänen omaa kuvaansa, vaan väylänvarren vaimon, hänen elämänvaiheensa, hänen sukujuurensa ja jälkeläisensä. Peilinä on kirjoittaja ja sen näyttämät elämänmakuiset kuvat perustuvat hänen keräämiinsä laajoihin aineistoihin. Juuri tämä tietojen kokoaminen yhteen ja siten niiden säilyttäminen tuleville sukupolville on kirjan suurin ansio.

Keräämisessä on ollut valtava työ: tapaamisia, haastatteluja, sekä perinteistä että dna-sukututkimusta, aikaisemmin tehtyjä julkaisemattomia sukuselvityksiä, muistelmia, sukukirjoja, kyläkirjoja, pitäjänhistorioita sekä historiaseminaareja Suomessa ja Ruotsissa. Toinen luku kertoo Tornionlaakson asuttamisesta aina 800-luvulta alkaen ja kolmas luku sen ihmisistä osin nykyaikaan asti. Näissä jaksoissa pääsee esiin

joku mieskin, esimerkiksi sata vuotta sitten elänyt Tornionlaakson Äijä Isak Lompolo ja Rautalammin Särkisalosta jo 1500-luvun lopulla tullut Pekka Kolari, jonka mukaan Kolarin kunta on saanut nimensä.

Muuten teksti etenee edelleen pääosin naisten henkilökuvien varassa niin kuin tekijä ilmoittaa jo kirjan kannessa: ”Tornionlaakson paikallishistoriaa vaimoit-
ten näkökulmasta”.

Kirjoittaja näkee Väylänvarren tornionjokilaaksolai-
suuden omaleimaisena kulttuurina, jonka perinnölle ei ole eduksi samaistaminen Lappiin ja sen nykyisten elinkeinojen matkailupainotteisuuteen. Vanhastaan yhteydet ovatkin suuntautuneet enemmän länteen nykyisin Ruotsiin kuuluvalla alueella kuin Suomen Lappiin. Jo keskiajalla alkaneiden vilkkaiden kauppa-
yhteyksien perintönä väylänvarren suvuissa on saamelaisten ja suomalaisten juurien lisäksi ruotsalaista, saksalaista ja jopa vallonivertä. Ja se mikä eniten yhdisti ja yhdistää osin vielä edelleenkin on yhteinen kieli, meänkieli. Vasta Haminan rauha jakoi alueen kahtia. Ruotsin puolella meänkieltä pyrittiin tukahduttamaan vielä edellisen vuosisadan puolenvälin jälkeenkin. Suomessakin se alennettiin murteen asemaan itsenäisen kielen sijasta.

Neljäs ja viides luku käsittelevät Kolarin vanhoja taloja ja sukuja sekä Tornionlaakson historiaa: Tornion kaupungin ja Kolarin kunnan perustamista, Länsipohjan rykmenttiä ja ruotusotilaita, seurakuntaoloja sekä kulttuurihistoriaa saamelaisten uskoa ja usko-

muksia ja 1900- ja 2000-lukujen kirjailijoita myöten. Vasta seurakuntaolojen kirjavuus saa lukijan ymmärtämään, että Kolarin aluetta koskeva perinteinen su-
kututkimus ei ole ollut yksinkertaista, vaan tietoja on pitänyt pyydellä monesta paikasta, vaikka samoista ihmisistä, taloista ja kylistä on kyse.

Katan kirja on perustavanlaatuinen tutkimus. Sen lukeminen on jännittävä kokemus, sillä monogra-
fiamuodosta huolimatta monet tekstijaksot ovat itsenäisestikin luettavia esseitä. Ei tarvitse omata tornionjokilaaksolaisia juuria pystyäkseen nauttimaan elämän rikkauden kuvauksista. Kirjassa ei ole hake-
mistoja, mutta yksityiskohtainen sisällysluettelo auttaa löytämään etsittävän henkilön, asian tai paikan suhteellisen helposti. Lähdeluettelo parine satoine nimikkeineen antaa hyvät viitteet jatkamiseen. Tämä on ollut tekijän tarkoituskin, sillä liitteen otsikkona on ”Lähteitä teille, jotka haluatte lukea enemmän. Lukeminen kannattaa!”

Kirja on mukava luettava myös siksi, että siinä on paljon kuvia, sekä valokuvia että karttoja ja sukupuita. Kaavioiden tekstit, varsinkin vuosiluvut, ovat kyllä niin pieniä, että niitä vanhempi ihminen joutuu tiiraamaan suurennuslasin kanssa. – Kirjaa voit kysellä suoraan tekijältä: Katariina Korhonen, puhelin 044 3624388, sähköposti katarokorhonen56@gmail.com.

Kata Vienontytär: Peiliin katsomisen paikka, Ursulan tyttäret | Väyläkirjat, 2019, 367 s.

Kultasirkkuja ja kuukkeleita

- ilmasto lämpenee ja luonto muuttuu tämän vuoksi

Markus Karjalainen, Kuopio

Juha Kauppinen kokosi yhteen havaintoja Suomen luonnon monimuotoisuuden hupenemisesta.

Ilmaston lämpeneminen on tutkittu tosiasia, mikä on alkanut näkyä etenkin talven lyhenemisenä. Toimittaja-kirjailija Juha Kauppinen on tutkinut muutoksen vaikutuksia Suomen luontoon ja sen monimuotoisuuteen. Ilmasto on vaihdellut vuosimiljoonien kuluessa. Kylminä jaksoina on ollut niin viileää, että Suomi on ollut kilometrien paksun jääkannen peittämänä, mutta myös lämpimiä kausia on ollut välissä. Jääkaudet ja lämpimät jaksot ovat seuranneet toisiaan. Ilmaston lämpeneminen ei siis ole ihmeellistä, sillä ilmiö on tuttu ja toistuva. Nykyisessä maailmanmenossa on kuitenkin piirre, jota ei aikaisemmin ole havaittu. Muutos on ennätyksellisen nopea. Lajit ovat vastanneet aikaisemmin lämpenemiseen siirtymällä vähitellen viileämpiin olosuhteisiin pohjoiseen, mutta nykyiseen vauhtiin ne eivät ole ehtineet eivätkä ehdi siihen. Eläimen tai kasvin kohtalo on tyly, jos sen kasvuympäristö muuttuu liikaa.

Kauppinen kirjoitti kirjan *Monimuotoisuus*, jossa hän kertoo tutkimuksistaan maamme metsissä, soilla, niityillä ja vesistöissä. Hän on myös haastatellut asiantuntijoita, joilla on selkeä näkemys ympäristössä tapahtuneista muutoksista. Lukuisista mielenkiintoisista tarinoista saa kuvan, että me ihmiset olemme toiminnallamme tuhonneet maapalloa dramaattisesti.

Monimuotoisuus on erinomainen johdatus ympäristöbiologiaan. Perusasiat tulevat tutuiksi, ja lukija huomaa pian miettivänsä omia esimerkkejään vaikkapa Darwinin evoluutioteoriasta. Kirja lähtee liikkeelle

evoluution pohdinnasta, sillä Darwinin teorioissahan luonnossa on käynnissä jatkuva taistelu elinympäristöstä lajien ja kasvien kesken. Jäljelle jääneet ovat vahvempia, siis voittajia – vai ovatko sittenkään?

Kirjan pääosiin nousevat kultasirkku, kuukkeli, ruusuhomehiläinen, isonuijasammal, taimen, jääleikki ja sinisiivet, jotka näyttävät olevan ympäristön muutosten uhreja Suomessa. Tarinat paljastavat, että ihmisten toiminta ei ole kohdellut luontoa ystävällisesti. Valtava määrä eläin- ja kasvipopulaatioita on tuhoutunut tai vaarassa tuhoutua. Ikävintä on, että sukupuuttoon kuollutta lajia ei saada koskaan takaisin.

Maapallon populaatiot ovat syntyneet valtavan pitkien aikojen kuluessa vastaamalla ympäristönsä paineisiin, mutta nyt moni asia on muuttunut hetkessä. Kyseessä on katastrofi, voi kirjasta havaita. Itse ihminen on äärimmäisen huonosti sopeutuva laji elämään erilaisissa olosuhteissa, sillä tarvitsemme varsin paljon ruokaa ja myös suojaa luonnolta.

Ihmiset ovat osanneet rakentaa koteja ja keksineet vaatteita, joilla Suomenkin pohjoisilla korkeuksilla on eletty. Meille sopeutuminen ympäristön muutoksiin on helppoa: kun tulee kuuma, niin pitkät kalsarit on helppoa heittää pois ja säätää auton lämmitys pienemmälle. Muilla eläimillä näitä keinoja ei ole – ne kärsivät.

Monimuotoisuus on syntynyt ympäristön ja eliöiden geneettisten muutosten kautta. Kauppinen kertoo, että luonnolla on taipumusta ohjata itseään kaikkialle ja auttaa samalla monimuotoisuuden kasvamista. Tielle on kuitenkin tullut ihmisten muovaamia esteitä. Monimuotoisuuden hupeneminen osuu vielä ihmisenkin nilkkaan ja rajusti. Talvi 2020 Suomes-

sa on ollut lämmin ja historiallisen suuri osa maasta on ollut paljaana. Kaukaakin on saatu jäsityttäviä esimerkkejä, sillä Australian sitkeät metsäpalot ovat aiheuttaneet ennätyksellisiä tuhoja.

Ihmiset ovat osa maapallon ekosysteemejä. Oma populaatiomme alkaa kärsiä kaikesta kekseliäisyydestään huolimatta, kun ekosysteemiemme murenevät. Varoitusmerkkejä on saatu tarpeeksi, ja Kauppinen osaa opettaa lukijaansa ymmärtämään niitä. Ympäristöstä lisääntyvä tietoisuus auttaa ihmiskuntaa tekemään kipeitä mutta tarvittavia päätöksiä. Monimuotoisuus-kirja olisikin hyvä pohja kuntien ja valtakunnan päättäjille ympäristön ymmärtämiseksi.

Kauppinen on kirjoittanut luonnosta ja ympäristöstä ja muista yhteiskunnallisista aiheista vuodesta 1999 aikakauslehtiin (mm. Helsingin Sanomat, Suomen Kuvalehti, Apu, Seura, Suomen Luonto, Long Play). Hänen ympäristöjournalismistaan tutuksi tullut kirja Talvivaaran tapauksesta toi hänelle tutkivan journalismin palkinnon. Talvivaara-kirja oli vauhdittamassa prosessia, jossa kaivoksen johdon toiminta todettiin rikolliseksi. Ympäristörikos tuli laajalti julkisuutta saaneen oikeudenkäynnin myötä suurelle yleisölle tutuksi termiksi.

Kauppinen alkoi tehdä 2007-2008 tutkivia ympäristöjuttuja Suomen Luontoon, jossa hän toimittajana 2002-2013, paitsi ollen virkavapaalla 2010-2011 Silloin kirjoitti toimittajana Apu-lehteen.

”Tuolloin varmaankin vähitellen alkoi syntyä oma ajatusmaailmani toimittajana olemisesta, mihin kuuluu ajatus, tai sen ajatuksen henkinen hyväksyminen, että saatan joskus työssäni jäädä täysin yksin. Että teen uutisen, johon ei ikään kuin usko kukaan muu kuin minä.”, kertoo Kauppinen.

”Kaikissa yhteiskunnissa, myös Suomessa, on olemassa niin vahvoja tabuja, että niitä rikkomalla voi päätyä tilanteeseen, jossa jää henkisesti yksin työssä kanssa. Niin ei ole vielä käynyt, mutta muutaman kerran on ollut melko hankalat paikat, ja ne ovat aina henkisesti kovia tilanteita.”

Kauppinen kertoo, ettei hän ole kokenut luonto- ja ympäristöherätystä nuorena, eikä hän ole ollut luonnonsuojelija, vaan aina ensisijaisesti toimittaja.

”Tätä omaa ajatusmaailmaani olen alkanut haastaa vasta parin viime vuoden aikana, kun tein Monimuotoisuutta (2019). Kirjaa tehdessäni tajusin oikeastaan vasta oudonkin myöhään, miten vakavien asioiden kanssa luonnon tuhoamisen kanssa ollaan tekemisissä. Ihminen on kaikesta huolimatta laji muiden joukossa, ja jos haluamme, että meidän populaatiomme ovat elinvoimaisia, paras, ja ainoa, tapa taata se on pitää huolta luonnosta, ekosysteemeistä, joista olemme täysin riippuvaisia. Ekosysteemit puolestaan ovat sitä vakaampia ja sitä kestävämmän puskuroitua ja suuria muutoksia, kuten nopeaa ja hallitsematonta ilmaston lämpenemistä, vastaan, mitä monimuotoisempia ne ovat, mitä suurempi niiden biodiversiteetti on”, sanoo Kauppinen.

Juha Kauppinen ja jutun kirjoittaja Markus Karjalainen ovat sukua naimakauppojen kautta Kannilan Korhosille.

Hanki sukuseuramme ainaisjäsenyys, saat lahjana muhkean lukupaketin!

RAUTALAMMIN KORHOSET, KUUSI VANHINTA SUKUPOLVEA (2016).

Kirja kuljettaa lukijan läpi kahden vuosisadan aina sisä-Suomen erämaiden asutuksesta 1700-luvun puoliväliin asti. Tartu kirjaan! Tule elämään sukumme vanhimpien polvien elämää satojen vuosien taakse.

Ainaisjäsenyys + kirjapaketti: Hinta 500 €

VIHTA-PAAVON RUNOT JA LAULUT (1995)

Vihta-Paavon runokokoelma ilmestyi Sukuseuran toimittamana 1995. Teos antaa hienon näytteen kansanrunoilija Paavo Korhosen taidokkaasta suomenkielestä. Teoksen hienoa antia on myös asiantuntemuksella laaditut selitykset. Elias Lönnrot toimitti Paavo Korhosen runokokoelman *Viisikymmentä runoa ja kuusi laulua* vuonna 1848. Toinen muuttamaton painos ilmestyi vuonna 1908.

Vanhan Rautalammin Korhoset sukuseura ry		Jäsenmaksu 2020
Jäsenmaksu 2020 maksetaan yhdistyksen tilille IBAN: FI71 5510 0020 0130 92 BIC: OKOYFIHH		Eräpäivä 30.9.2020
Jäsenmaksu: 25,00 €		
Maksaessasi jäsenmaksun kirjoita jäsennumerosi pankkisiirron viestiosioon. Jäsennumerosi on tämän lehden osoitetarrassa.		Maksaja:

KYLÄN PARAS LÄHIRUOKA- KAUPPA

LAADUKASTA LÄHIRUOKAA

mm. seuraavilta tuottajilta:

- Juonolan tilan puhdasta pihvinaudanlihaa eri muodoissaan
- Suopirtti Highland -tilan eksoottisen ylämaan karjan tuotteita
- Haapamäen tilan luomukaritsaa
- Perinteikkään Ruotajärven tilan karitsaa
- Puhtaan Siikakosken ja Savon Taimenen kirjolohet
- Konneveden kuuluisat muikut ja muut järvikalat
- Äijälän Rossin savu- ja kylmäsavulohet
- Hannulan peruna
- Ristonkorven laadukkaat ja mehukkaat tomaatit
- Jarasken tilan mehukkaat mansikat ja muut paikalliset marjat
- Mannisen leipomon legendaarinen ruisleipä
- Hankasalmen Annen Pienen Piirakkapuodin kotileipomon liha- ja karjalanpiirakat
- Sumiaisten makea hunaja
- Keiteleen Makkeen mökin Hunaja
- Hankasalmen Gluteenittomat Leipomon tuotteet
- Hinkkalan Kartanon Gluteeniton Luomu Kaurahiutale
- Kuopion Perinnetuotteen "kultamitali" kalakukot
- toimituspäivänä vielä lämpiminä

**Leikkaamme haluamasi
kokoisen pihvin tai palan!**

Fileoimme myös kalasi!

Lähiuokakauppasi palvelee - edullisesti ja vastuullisesti!

KMarket
KONNEVESI

- Kauppatie 28
- p. 017 559 8500
- ma-la 7-21
- su 10-21

VEIKKAUS

facebook

Salmenharju

Seija ja Hannu Korhonen
Salmenkyläntie 23
44300 KONNEVESI
puh. 0400840229
0408335454

www.salmenharju.com

Parasta palvelua elämän eri vaiheisiin

Oman talouden hallintaan

- käyttely- ja talletustilit, POP Visa -kortit
- verkko- ja mobiilipankki, e-asiakaspalvelu, e-lasku, suoramaksu
- käteisautomaatti kaikille korteille Konnevedellä, 24 h

Vaurastumiseen

- sijoitustilit, POP Rahastot, POP Salkku ja arvopaperit
- POP Tuottovakuutus, POP Elämänvara

Unelmien toteuttamiseen

- pankkilainat, POP Jousto, POP Pikalaina, POP Takaus, lainavakuutukset

Tärkeimpien turvaamiseen

- POP Perusturva, POP Vakavan sairauden vakuutus
- POP Vakuutus - Tutustu vakuutuksiin www.popvakuutus.fi

Omaisuuuden hoitoon / notariaattipalvelut

- perinnönjaot, perukirjat, ositukset, testamentit, pesänselvitykset
- sukupolvenvaihdokset
- notariaattitoimeksiantona kiinteistöjen ja asuntojen välitys
- kaupat ja kaupanvahvistukset

Laaja veroasiantuntemus

POP Pankki
www.poppankki.fi

KONNEVESI
SUMIAINEN
SUOLAHTI

Kauppatie 29
Sumiaisraitti 16
Asemakatu 10-14

*Toivotamme
kaikille oikein
hyvää kesää!*

p. (014) 5181 230
p. 0400 518 638
p. 0400 518 009

HANKASALMEN MUSEOKYLÄ

Vuoden kotiseutuyhdistys 2020 pyörittää
rakkaudella isoa museokylää Hankasalmella.

Museokylän talonpoikainen pihapiiri koostuu 12 hirsisestä rakennuksesta. Savutupa on vuodelta 1772. Kokkitali on yksi Suomen suurimmista ja sinne on koottu näyttely kansanparantaja Alexander Viinikaisen käyttämistä kasveista ja lääkkeistä.

Vuonna 1620 rakennettu Hallan tuppa on museokylän upea keskus. Hallan tuvassa tehtiin mittava peruskorjaus 2018-2020. Nyt talo palvelee moderneine keittiöineen juhlatilana. Museokylässä on valtiopäivämies Eero Korhosen kuningas Kustaa IV Adolfilta saama hopeakannu. Kannua säilytetään tuplahirsissä viljamakasiinissa.

www.hankasalmenkotiseutuyhdistys.fi

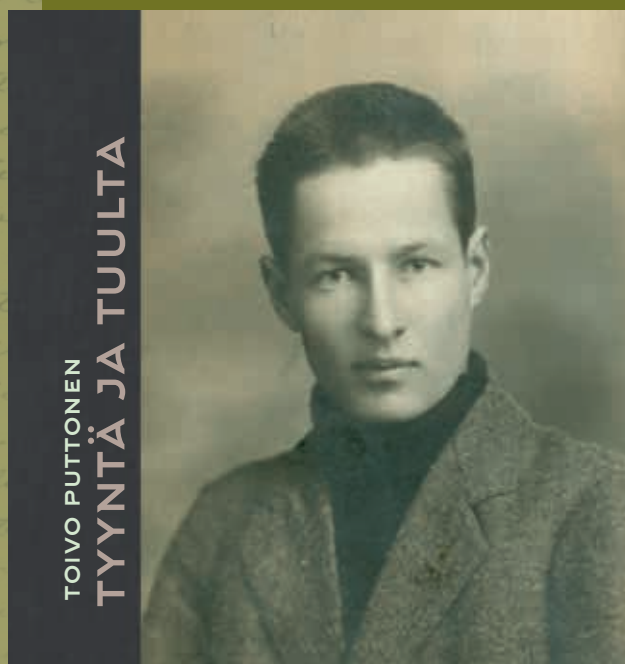
<https://emuseo.fi/hankasalmi>

hankasalmen museokylä

Hallan tuppa

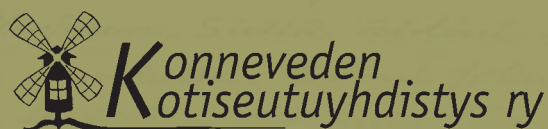

Toivo Puttonen odotettu kirja TYYNTÄ JA TUULTA nyt myynnissä ja tilattavissa!

Kiehtova 200-sivuinen muistelmateos Puttonenista ja lahdenkyläläisistä, sivuten koko Konneveden historiaa 1900-luvulla. Mukana 140 valokuvaa ja piirrosta.

Kirja myynnissä hintaan **25 €:**
Pappilan Hätävara, Kukkakauppa
Kimppu, K-Market Konnevesi,
Sale Konnevesi, Mierontien Posti ja
Sumiaisten Vanha rouva.

Toimitamme myös postitse:
reijo.rantanen@pp3.inet.fi
tai 040 5039 125

RAVINTOLA - BAARI - HOTELLI
MIERONTIE
KONNEVESI

Majoitusta 1-2 hh huoneissa.
Kotiruokalounas ark. klo 10.30-14.00
Toimitamme lounasruokia myös vaikkapa
talkooväelle, pyydä tarjous!
Listalta seutukunnan parhaat pizzat, myös
hampurilaisia ja a la carte -annoksia.
Kahvilasta tuoreet itse tehdyt leivonnaiset
joka päivä.
Juhlatilat keskustassa 10-80lle henkilölle.
Kauppatie 45, puh. 014 551 271.
info@mierontie.fi

Muonitamme jotta sinä voit
keskittyä olennaiseen
Erähenkisiä & ravintolatasoisia
catering -toimituksia luonnon
ääressä
ilonenhauki@gmail.com
puh. 040 740 0465

Tervetuloa Konnevedelle!

Me Konnevedellä keskitymme siihen, mikä meillä on parasta: kiireettömyys, puhdas luonto ja kauniit vesistöt.

Konnevedeltä löytyy jokaiselle jotakin: Etelä-Konneveden kansallispuisto tarjoaa helposti saavutettavasti katsauksen kappaleesta kauneinta Suomea, Konneveden koskireitti puolestaan mahdollisuuden päästä tavoittelemaan villiä järvitaimenta upeissa koskimaisemissa, runsaat luontopolut joka kerta jotakin uutta nähtävää, lintutornit komeita näkymiä niin lintuihin kuin kauemmas ja laavut sekä nuotiopaikat paikan hengähtää luonnon helmassa.

Voit majoittua pienessä perhehotellissa, lomamökeissä tai vaikka laavulla luonnonhelmassa. Karavaanareille ja veneilijöille yöpaikka löytyy Häyrylänrannassa, joka toimii myös runsaiden palveluiden porttina kansallispuistoon.

*Lue lisää:
visitkonnevesi.fi*

VISIT
KONNEVESI

Sukuneuvosto

JÄSEN

Puheenjohtaja

Ilkka Korhonen
Kapteeninkatu 26 A 18, 00140 Helsinki
Puh. 040 581 5549
ilkka.t.korhonen@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Seppo Korhonen
Ketsunmäentie 83, 41370 Kuusa
Puh. 0400 642 649
seppo@korhonenoy.com

Wanha Tuomas -lehden päätoimittaja

Kristiina Hurmerinta
Kauppatie 17, 44300 Konnevesi
Puh. 045 263 0307
hurmerinta.kristiina@gmail.com

Rahastonhoitaja

Juhani Korhonen
Pihlajakatu 36, 77600 Suonenjoki
Puh. 050 491 6868
mhojk@hotmail.com

Sihteeri

Petri Korhonen
Peiponkatu 7, 00770 Helsinki
Puh. 040 762 3320
petri.korhonen@rakennuspetaja.fi

Reijo Korhonen
Tuhkalaisentie 31, 17220 Pietilä
Puh. 0400 972 142
reijo.korhonen@aamos.fi

Pertti Korhonen
Ukonsalmentie 17, 56100 Ruokolahti
Puh. 040 547 1625
ppk644@gmail.com

Osmo Korhonen
Leväntie 3, 72330 Tiitilänkylä
Puh. 040 565 5467
osmo.korhonen@pp.inet.fi

HENKILÖKOHTAINEN VARAJÄSEN

Eeva Takala
Tappuratie 9, 44150 Äänekoski
Puh. 044 545 6588
eeva.a.takala@gmail.com

Markku Savolainen
Alakyläntie 92, 44350 Istunmäki
Puh. 050 380 8442
markku2.savolainen2@gmail.com

Markus Korhonen
Kirkkokatu 46 A 13, 70100 Kuopio
Puh. 040 545 3872
markus_korhonen@hotmail.com

Eija Peltonen
Puolukkatie 20, 77600 Suonenjoki
Puh. 050 401 4053
eija.m.peltonen@gmail.com

Eeva-Liisa Hassinen
Kierinniementie 41, 77700 Rautalampi
Puh. 050 368 7570
eelihas@gmail.com

Kirsi Lehto
Elotie 1 A 1, 20780 Kaarina
Puh. 050 338 2824
klehto@utu.fi

Minna Vanhamäki
Rantatalontie 45, 62800 Vimpeli
Puh. 040 565 1620
minna.vanhamaki@edu.pietarsaari.

SUKUSEURA TIEDOTTAA

www.rautalamminkorhoset.fi | Vanhan Rautalammin Korhosten sukuseura ry

- Ruska-ja kulttuurimatka: Pykeija 5.-11.9.2020
lisätietoja: Juhani Korhonen mhojk@hotmail.com
- Huomio! Jäsenmaksulomake löytyy sivulta 65.
Uuden postitustavan myötä osoitetarrasta löytyy jäsennumerosi,
joka toimii viitteenä jäsenmaksua maksettaessa!
- Ilmoita sähköpostiosoitteesi sukuseuran sihteerille, jäsenrekisterin pitäjälle
Petri Korhoselle: petri.korhonen@rakennuspetaja.fi